

PREFAÇA

În konklȣsiȣnea опереĭ melle de la 1847, întitȣlatъ FLORICA, am пromis seksȣlȣĭ frȣmosȣ къ voiȣ deskrie într'o zi kъsъtoria eroilor meĭ din aчea опeръ. Azĭ îmĭ пlineskȣ aчea пromissiȣne.

Ka sъ deskriȣ kъsъtoria кȣm trebȣe sъ fie, ȣrma să deskriȣ maĭ întъiȣ kъsъtoria kȣm este ea azĭ, кȣm a formato adiкъ корȣпцiȣnea. A trebȣit sъ fakȣ anatomia kadaverȣlȣĭ, ka sъ vaзъ lektorȣl ȣnde e skaȣnȣl morbȣlȣĭ kronikȣ; шi, kȣnoskînd rъȣl, sъ пoatъ aпlika leaкȣl кȣ sȣччesȣ.

Am îmпъrцit dar опera aчeasta în treĭ пъrцĭ:
În Пartea I deskriȣ пe femeea кȣ aпlikъrĭ ȣrîte, чe a пriimit o edȣкaцiȣne afarъ din famillie, шi în kontakt кȣ femeĭ viцioase: пȣiȣ пe aчea femee sȣbt eпitronia ȣnȣĭ bъrbatȣ kare, пrin defektele шi viцiȣrile lȣĭ, kъпъtate dela natȣrъ, dela edȣкaцiȣne шi dela soчietate, îmпinge singȣr пe femeea lȣĭ în abisȣl пeiriĭ; dar пe marginea aчestȣĭ abisȣ, braцȣl ȣnȣĭ amantȣ, în liпsъ de egida ȣneĭ mame saȣ a ȣnȣĭ mentorȣ, o опreшte a se affȣnda în aчellȣ abisȣ ȣnde disпar azĭ atîtea virtȣцĭ!

În Пartea II, aчeeaшĭ femee, ka soцie a amantȣlȣĭ eĭ, devine o bȣnъ soaцъ шi o bȣnъ mamъ de familie,

кȣ toale lȣntele bъrbatȣlȣĭ d'a o oпri sъ nȣ allȣnече în tina пrostitȣцieĭ, ȣnde o îmпinge шi temпeramentȣl eĭ, шi soчietatea чea deпravatъ în каre e кondamnatъ a trъi.

Пartea III este oglinda къsъtorieĭ feriчite шi oneste, basatъ пe кonformitatea de etate, de кaraкtere, de пrinчiпiĭ, de edȣкaцiȣne, între bъrbatȣ шi femee; aчi viкlenia faче lокȣ amorȣlȣĭ, arta faче lокȣ natȣreĭ.

Oпera aчeasta este o dagerotiпie a Natȣreĭ ш'a Soчietъцiĭ. Morala eĭ este къ къsъtoria ȣrmeazъ a fi o legъtȣrъ sakrъ, bazatъ пe amorȣl шi stima reчiпrокъ, шi avъnd de цintъ finalъ feriчirea копillȣlȣĭ пrin edȣкaцiȣnea de famillie, шi ajȣtorȣl reчiпrокȣ al къsъtoriцilor în disgraцiile fortȣneĭ; în fine, къ bъrbatȣl trebȣe a fi пentrȣ femee чeea чe este mama пentrȣ копillȣ, mentorȣl пentrȣ elevȣ; къ dela dъnsȣl atъrnъ кa femeea sъ fie ȣnȣ monstrȣ saȣ ȣnȣ angelȣ, o Кornelie saȣ o Borgie.

„Reformaцĭ moravȣrile, a zis filosofȣl Geneveĭ, шi aцĭ reformat soчietatea."

Într'adevъr, famillia este basa soчietъцiĭ, este кiar soчietatea în miniatȣrъ; кȣm va fi famillia, aшa va fi soчietatea; кa sъ avem bȣnĭ чetъцenĭ, ȣrmeazъ a avea maĭ întîiȣ bȣne mame de famillie, къчĭ elle sȣnt кemate a emanчiпa пoпȣliĭ шi a чivilisa omenirea; dar femeea e пȣsъ de Natȣrъ шi de Soчietate sȣbt eпitroпia mameĭ кa fatъ, шi a bъrbatȣlȣĭ кa soцie; чea maĭ bȣnъ fatъ, кȣ edȣкaцiȣnea чea maĭ îngrijitъ, пoate deveni, кa soцie шi кa mamъ, o femee meпrisabilъ, пe mъna ȣnȣĭ bъrbatȣ пlinȣ de viцiȣrĭ шi de defeкte: inima femeei e кa чeara, bъrbatȣl îĭ пoate da forma чe voeшte, aпroпiind чeara de foкȣl amorȣlȣĭ.

Sȣnt rare aчelle femeĭ kari, kȣ niшte monstriĭ de bъrbaцĭ, rъmъnȣ̆ fidele legъmîntȣlȣĭ sakrȣ, sakrifikъndȣse elle пentrȣ feriчirea koпiilor, ka шi Kristȣ̆ пentrȣ omenire. Aчelle femeĭ se пȣmeskȣ̆ Sȣblime, ka шi Domnitoriĭ kari se sakrifikъ пentrȣ feriчirea пoпoarelor; din nenoroчire kîцĭ sȣnt aчeĭ Domnĭ sȣblimĭ шi aчelle femeĭ sȣblime?

Kare e kaȣsa atъtor kъsъtoriĭ neferiчite?

K ъ s ъ t o r i a e o a r t ъ, a zis Balzac, kȣ dreпt kȣvъntȣ̆. Noъ zeчĭ шi noъ dintр'o sȣtъ de bъrbaцĭ- se însoarъ пȣmaĭ ka sъ se însoare; ȣniĭ, de imitaцie, de ambiцie, de ȣrъtȣ̆ (ennui); alцiĭ, de vanitate, de sȣпȣrinцъ, de gelosie, de makiavelismȣ̆ (пre a moшteni o bъtrînъ); alцiĭ, de neчessitate, de mȣstrarea kȣgetȣlȣĭ (amъgind innoчenцa), d'o пassiȣne nebȣnъ, (ȣnȣ̆ fokȣ̆ de пaie) saȣ̆ de rekȣnoшtinцъ; чeĭ maĭ mȣlцĭ se însoarъ de INTERESȢ, пre a'шĭ assigȣra viitorȣl, пre a пȣtea jȣka o rolъ oare kare kȣ zestrea nevesteĭ, пre a пȣtea înainta пrin пrotekцiȣnea пъrinцilor шi'a konsъngenilor nevesteĭ, шчl. шчl. Abia ȣnȣl dintr'o sȣtъ de bъrbaцĭ, înцellegъnd misterȣl sakrȣ al kъsъtorieĭ, aчeastъ шtiinцъ kare nȣ se 'nvaцъ în kъrцĭ, abia ȣnȣl zik dintr'o sȣtъ se însoarъ ka s ъ f a k ъ f e r i ч i t ъ o f e m e e, пe kare шi Natȣra шi Soчietatea aȣ̆ nedreпtъцit'o; o femee kare, kȣ inima шi kȣ sпiritȣl, пreцȣeшte maĭ mȣlt dekъt bъrbatȣl. Пrea пȣцinĭ se însoarъ ka sъ afle în kъsъtorie ȣnȣ̆ adъпostȣ̆ kontra fȣrtȣnelor vieцiĭ, шi în femee, ȣnȣ̆ balsamȣ̆ la dȣrerile fisiчe шi morale, o sorъ, o mamъ, ȣnȣ̆ amikȣ̆, пe kari singȣrъ femeea tînъrъ (tendre) шi virtȣoasъ 'i пoate înlokȣi пe deпlin. În fine, пrea пȣцinĭ se însoarъ kȣ skoпȣl d'a sȣпravieцȣi în niшte ko-

пiї кari sъ fie toeagȣl bъtrъneцelor пъrinцilor, mъndria vieцeї lor, bȣкȣria sȣffletȣlȣї lor; прea пȣцinї se însoarъ кȣ sкопȣl d'a da пatrieї чetъцenї кa Чinчinatȣs, кa Brȣtȣs saȣ кa Katon, шi ȣmanitъцiї, bъrbaцї кa Пavel de Saint-Vincent, кa Franklin, кa Garibaldi, чe sȣnt чetъцenї aї lȣmiї întregї.

C. D. A.

ÎNTRODUCERE

AFRODITA,

patroana femeelor frumoase.

Fiind kъ onera aчeasta este destinatъ seksвlвĭ frв-mosв̆, am krezвt de datorie a faчe biografia Afroditeĭ, zeea frвmвseцeĭ, шi natroana femeilor frвmoase.

La Roma, zeea frвmвseцeĭ se nвmia Venera, la Atena se nвmia Afrodita. Am nreferat kвvъntвlв̆ Afrodita ka maĭ nittoreskв̆.

Naшterea, karakterвl шi întъmnlъrile Afroditeĭ seamъnъ, ka dвoъ stelle, kв naшterea, karakterвl шi întъmnlъrile femeilor în genere. Fъkънd notretвl Afroditeĭ, faчem notretвl femeilor karĭ addвk offrande ne altarвl aчesteĭ zee. Lektorвl va jвdeka singвr din чelle чe вrmeazъ.

Dвne o tradiцiвne din Kreta, Afrodita era fiiea lвĭ Joiie шi a Dioneĭ; iar Diona era вna din favoritele lвĭ Joiie tвnnъndвl, daka vom krede kronika skandaloasъ a Olimnвlвĭ.

Sekѕlѕl lѕĭ Periklеs, kъnd Olimпѕl era în toatъ sпlendoarea sa, seamъпъ mѕlt kѕ sekѕlѕl lѕĭ Lѕdovik XIV al Franчieĭ. Чitiці Mitologia шi Memoriile sekѕlѕlѕĭ XVII, шi veці vedea franantа asemъnare dintre kѕrtea lѕĭ Joiie, aчestѕ' soare al Olimпѕlѕĭ, шi kѕrtea soarelѕĭ dela Versaliĭ: пare kъ kѕrtea ѕnѕia este koпiа fidelъ a kѕrціĭ чellѕĭ-lalt.

Joiie avea de nevastъ legitimъ пe orgolioasa Jѕnone, al kъria simbolѕ era Пъѕnѕl, пrekѕm Akvilaera emblema пѕterіĭ lѕĭ Joiie. Afrodita era fiiea lѕĭ Joiie, пъskѕtъ kѕ altъ femee; kъчĭ aѕgѕsta lѕĭ konsoartъ era stearпъ. Sterпiчѕnea, la чeĭ чe цinѕ sѕчentrѕl, este o kaѕsъ legalъ de desпъrціre între kъsъtoriцĭ. Eroѕl dela Aѕsterliцĭ 'шĭ a lъsat nevasta, ѕnѕ angelѕ de blîndeцe, ka sъ ia de soціe пe orgolioasa шi пerfida fiie a Чesarilor. Ideo greшitъ! Bironiĭ шi Naпoleoniĭ sѕnt niшte meteore чe nѕ lasъ în ѕrma lor de kъt lѕminъ: eĭ nѕ sъ пot пerпetѕa de kъt în aktele lor eroiчe, în sѕblimele lor konчeпціѕnĭ.

Kѕ toatъ omniпѕtinца sa olimпianъ, Joiie nѕ se пѕtea fъli de faцъ kѕ frѕktѕl adѕlterіѕlѕĭ, de шi пrinчiпiѕl пoligamikѕ era adъnk sъпat în tablele leціlor Olimпѕlѕĭ, kѕm шi în datine шi în moravѕrĭ, în aчellѕ sekѕlѕ de aѕrѕ al Mitologieĭ.

Dѕпe Esiod, пatroana femeilor frѕmoase s'ar fi nъskѕt din sпѕma mъriĭ. Oпiniѕnea lѕĭ Esiod e чea maĭ akkreditatъ din toate oпiniѕnele.

Kѕm aпъrѕ пe sѕпrafaца apelor, Zefiriĭ, din înaltѕ ordinѕ, lѕarъ пe Afrodita пe braцele lor aeriane, шi o aшezarъ într'o skoikъ de mare, îmпingînd skoika ѕшor пъnъ în insѕla Чitera. Aчi Orele, tot din înaltѕ or-

dinъ, fъrъ însъrчinate kъ edъkaцiъnea пrea iъbitei шi illъstreї fiie a lъї Joiie.

I se dette îndatъ de gъvernantъ zeea Elokъinцeї, nъmitъ Пito. Nъ пrea era nevoe d'o asemenea gъvernantъ: frъmъseцea este elokъintъ пrin ea însъшї! Чesar ъita imпeriъl lъmiї la пічoarele Kleoпatreї. Elena lъї Menelaъ anrinse kъ frъmъseцea eї ъnъ fokъ kare înflъkъrъ Ellada zeчe anї, ш'al kъrъia resъltat fъ dъrъmarea Troadeї.

Joiie пresintъ într'o zi konsiliъlъї olimпianъ пe graцioasa шi koketa sa fetiцъ. Tot Olimпъl, adikъ toцї kъrtizaniї, rъmîn ъimiцї d'atъta frъmъseцe. Toцї depъn girlante пe frъntea eї. Nъmaї soцiile шi amantele Zeilor, шi maї kъ seamъ Jъnone, se ъitarъ ъrъtъ la bella koпilliцъ, шi 'ї пъserъ gъndъ rъъ. Joiie înцellese, шi înkrъntъ sпrъnчeana: Olimпъl se kъtremъrъ, шi invidioasele Zeiцe tremъrarъ de mînia lъї Joiie.

Afrodita era akъm de maї-sпre-zeчe anї, etate kritikъ пentrъ o femee frъmoasъ. Aъgъstъl eї пъrinte, пrevъzъnd neajъnsъrile чe o sъ'ї fakъ o asemenea fiinцъ ъltra nervoasъ, kъgetъ la mъritiшъl eї; maї alles kъ limbele relle vorbiaъ mъlte în desfavoarea feteї ш'a lъї Joiie.... Jъnone, geloasъ, kъ okiї lъї Argъs, deskoпeri kriminala lor legъtъrъ; шi o trъmbitъ în tot Olimпъl пrin Zeiї sъї kъrtisanї. Joiie se grъbi dar a mъrita пe fiie sa, ka sъ skaпe de gъrelle relle; ellъ arъnkъ okiъl sъъ paternъ asъпra lъї Vъlkanъ. Ъniї zikъ k'acheastъ allegere avea de motivъ rekъnostinцa lъї Joiie пentrъ Vъlkanъ чe'ї faъrasse fъlgerъl, kъ kare trъsni пe Чikloпiї rebelї; alцiї zikъ kъ a fъkъt'o kъ skoпъ politikъ; alцiї ... Orї kъm, Afrodita fъ destinatъ пentrъ Zeъl чellъ maї ъrîtъ шi maї nesъfferitъ.

Afrodita, ка fatъ кreskȣtъ de Пito în sȣпȣnerea ші resпektȣl кътre aȣtorȣl ші пrotektorȣl fiinцeї salle, пriimi fъrъ mȣrmȣrъ mъna lȣї Vȣlкan, кare fъчea ȣnȣ кontrastȣ revoltantȣ кȣ soцia lȣї. Se zиче къ Vȣlкan s'ar fi oппȣs la ачeastъ însoцire neпotrivitъ, пrevъzînd чeea че'l аштеaптъ; Joiie însъ ordonnъ, ші Vȣlкan кътъ sъ se sȣпȣie voinцeї sȣveranȣlȣї, deпrinsȣ a nȣ sȣfferi nічї ȣnȣ felȣ de oппosiцie de la nimenї.

A doȣa zi dȣпe însoцirea lor, Afrodita skimbъ пe Vȣlкan пentrȣ Aпollon, Zeȣl пoesieї, чellȣ maї frȣmosȣ ші intelliginte dintre toцї Zeiї Olimпȣlȣї.

Кът цinȣ amorȣl Afroditeї кȣ Aпollon? Dȣпъ natȣra Amorȣlȣї ші dȣпe natȣra Afroditeї, пȣtem afirma кȣ sigȣranцъ къ a цinȣt кът пrofȣmȣl de iasomie de la bȣketȣl кȣ florї че Aпollon пresintъ divineї salle amante, a doȣa zi dȣпe însoцirea eї кȣ legitimȣl sъȣ bъrbatȣ.

Mobilъ ка ȣnda, fragetъ кa sпȣma mъriї, Afrodita nȣ пȣtea fi fidelъ пoetiкȣlȣї eї amant, кȣ toate jȣrъmintele ші пrotestaцiile eї de fidelitate. Sъ sпȣnem însъ, пentrȣ onoarea пatroaneї femeilor frȣmoase, къ, de n'ar fi fost sȣrпrinsъ de tatъl eї în braцele lȣї Aпollon, Afrodita nȣ l'ar fi delъsat пoate аша кȣrъnd. Кa tatъ, Joiie кrȣцъ пe fiiea lȣї; кa Sȣveranȣ însъ, regele Zeilor esilъ пe Aпollon în пlaneta loкȣitъ de fiїlȣї Adam, sȣb пretestȣ къ ar fi ȣчis пe Чiкlonї кȣ sъgeцї veninate. Чiкlonії eraȣ fabriкatoriї fȣlцerilor sȣb пresidarea lȣї Vȣlкan.

Vȣlкan, Zeȣl monstrȣ, n'avea кȣvîntȣ a fi gelosȣ de чea maї frȣmoasъ ші volȣntoasъ Zeiцъ; dar fiind къ п'atȣnчї nȣ se inventasorъ înкъ oglinzele, în кare mons-

trsl sъ'шï vazъ monstrsasa figsrъ, Vslkan se kredea шi ellŏ sn Adonis.

Dsпe leцile Natsreï, elementele omogene se attrag шi se înfrъцeskŏ; пrin srmare, bsnsl шi frsmossl srmeazъ a se înfrъцi asemenea. Пe aчestŏ temeiŏ, amorsl Afroditeï пentrs Aпollon пstea avea o skszъ; ns пstea fi însъ skssabilъ kondsita eï d'a skimba пe Aпollon пentrs Marte, Zesl resbellelor; dar Aпollon era esilat de Joiie, шi inima Afroditeï ns пstea rъmъnea vъdsvъ: ea avea nevoe de konsolaцisne, de distrakцisne, de alimentaцisne...

S'a osservat kъ пrimsl adoratorŏ al sneï femeï frsmoase шi sпirtoase este în genere sn пoetŏ saŭ snŏ artistŏ; al doilea, snŏ militarŏ; al treilea, sn diпlomat; al пatrslea, snŏ bankerŏ; шi aшa maï înkolo.

Ka toate amorsrile (ni jamais, ni toujours, c'est la devise de l'amour) amorsl Afroditeï ks Marte ns цinь mslt. Alektrion, amiksl intimŏ al lsï Marte, addormi într'o noaпte пe kъnd fъчea sentinella la пorцile temlslsï snde reпaзsaŭ чeï dsoï înamoraцï. Soarele, gelos de feriчirea lsï Marte, rivalsl sъŏ în aчestŏ amorŏ, ssrпrinse пe soцia lsï Vslkan în braцele пatronslsï militarilor; ellŏ dete de шtire bъrbatslsï, kare, înfsriat d'aчeastъ nekredinцъ, fъsreazъ într'o klinъ snŏ firŏ foarte ssbцire, шi tot de odatъ foarte tare, în kare înfъшsrъ, ka într'snŏ чerkŏ de ferŏ, пe amanцiï feriчiцï.

Ks toatъ tъria msskilor sъï marцialï, Marte rъmъne ferekat în lanцsrile lsï Vslkan, kare dъ îndatъ de шtire tstsror Zeilor, чe se bsksrarъ de aчestŏ skandalŏ; dar Joiie ordonъ lsï Bslkan a faчe sъ învette skandalsl.

Afrodita, atinsъ de пroчedarea bъrbatslsï eï la

чеea че о femee are maĭ delikat (la amorȣl проприȣ) чere della Joiie desпъrцirea sa de bъrbatȣ-sъȣ.

Slъbiчȣnea lȣĭ Vȣlkan пentrȣ Afrodita, ши voinца lȣĭ Joiie, determinarъ пe bъrbat a înkide okiĭ în viitorȣ asȣпra kondȣiteĭ soцieĭ sale. Aчeastъ пolitikъ maritalъ o rekomandъm tȣtȣror bъrbaцilor de tramпa lȣĭ Vȣlkan; slabĭ ши fъrъ ambiцie, eĭ katъ a se mȣlцȣmi чel пȣцin kȣ titlȣl de bъrbaцĭ aĭ ȣnor femeĭ frȣmoase.

Kȣ modȣl aчesta, Afrodita пȣtȣ ȣrma aпlekъrile salle fъrъ пalniцȣ, ши în toatъ libertatea. Kronika skandaloasъ i maĭ dъ de amanцĭ пe Merkȣriȣ, пatronȣl komerчianцilor; пe Bakȣs, пatronȣl beцivilor; пe Adonis чel frȣmos; ши alцĭ mȣlцĭ Zeĭ ши geniȣrĭ, de felȣrite пȣanцe.

Dintre toцĭ, пe Adonis îl iȣbi Afrodita kȣ toatъ пassiȣnea inimei salle, maĭ mȣlt ши dekъt kiar пe Apollon, пrimȣl eĭ amor; kaȣza era, пoate, nȣ atъt frȣmȣseцea ши graцiile aчestȣĭ amant, kъt *affinitatea de flȣide*, kȣm zik franцezii, adikъ *пotrivirea sъngelȣl*, kare joakъ ȣnȣ mare rolȣ în amorȣ.

Gelos de Adonis, Marte se пrefaчe într'ȣnȣ mistreцȣ. ши'lȣ sfъшie la o vînъtoare de mistreцĭ. Afrodita fȣ aпroaпe sъ moarъ de dȣrere! Abia aпȣkъ sъ'ĭ dea ȣltima sъrȣtare! Nekonsolatъ d'aчeastъ пerdere, ea fъkȣ din sъngele amantȣlȣĭ sъȣ floarea пȣmitъ *brebenelȣl*, sпre eternъ addȣчere aminte a aчestȣĭ infortȣnatȣ amor! Kȣ okkasiȣnea formъrii aчesteĭ florĭ, ea se sъngerъ la ȣnȣ degitȣ în gimпiĭ ȣneĭ rose; sъngele vъпsi trandafirȣl, kare, din albȣ чe era din natȣra sa, se fъkȣ roшȣ, ши deveni simbolȣl frȣmȣseцeĭ efemere.

Afrodita a avȣt koпiĭ kȣ toцĭ adoratoriĭ eĭ, nȣmaĭ

кȣ Adonis п'a fost ferічітъ a avea ачеastъ konsola-цiȣne.

Кȣ Joiie ea пъskȣ Graцiile.
Кȣ Merкȣr, пе Ermafrodita.
Кȣ Bakȣs, пе Пriaпȣ ші Imeneȣl.
Кȣ Marte, Armonia ші Amorȣl.

Nічї o Zeitate п'a avȣt maї mȣlte temпlȣrї ші maї mȣlцї adoratorї ші seкtatorї ka Zeea frȣmȣseцiї.

Termiпъпd biografia Afroditeї, кrezȣrъm de datorie, пепtrȣ кomпletarea ачestȣї sȣbїeкtȣ, a deskrie ші amorȣl fiȣlȣї eї челlȣ maї favorit.

Fiiȣl, eї Erota, avȣ ші ellȣ în viaцa lȣї ȣпȣ singȣrȣ amorȣ.

Amanta lȣї Erota se пȣmia Psyché, fatъ de rege ші чea maї frȣmoasъ dintre sȣrorile eї. Frȣmȣseцea sa rivalisa кȣ a Afroditeї, кare ordoпъ fiȣlȣї sъȣ a aпrinde în sȣffletȣl ачesteї fete ȣпȣ amorȣ nedemпȣ de dъnsa, sпre a o ȣmili ш'a o degrada în окiї seкsȣlȣї eї; dar Кȣnidon se înamorъ ellȣ de Psyché; ші o transпortъ într'ȣпȣ пalatȣ înkîntъtorȣ, ȣnde ea era servitъ de Nimfe nevъzȣte, ші ȣnde amantȣl eї o visita în toate пoпцile, sȣb forma ȣпȣї frȣmosȣ jȣпne.

Fiind kъ întîlnirea lor sъ fъчea la slaba lȣminъ a stellelor, че пȣ 'ї пermiteaȣ a vedea bine faцa amantȣlȣї eї, kȣrioasъ кa toate fiinцele de seкsȣl sъȣ, ші dorind a se înkredinцa кȣ окiї sъї de adevъrȣl ȣпȣї Oraкolȣ че'ї пrezisese kъ va fi iȣbitъ de ȣпȣ Dragoпȣ (balaȣrȣ), пrefъкȣtȣ în Zeȣ, Psyché aпrinde o lamпъ, ші înainteazъ sпre пatȣl ȣnde dormia Amorȣl. Ла vederea ачestȣї frȣmosȣ jȣne, ea sкoate ȣп цiпъtȣ de mirare ші de bȣкȣrie, mъпa ї tremȣrъ, o nikъtȣrъ de olliȣ ferbinte

kade din lamпъ пe sînȣl amantȣlȣĭ addormitȣ̆ . . . Amorȣl se deшteaпtъ, шi disпare!

Disпeratъ d'aчeastъ neaшteпtatъ nenoroчire, Psyché se arȣнкъ în aпele oчeanȣlȣĭ, кare, din înaltȣ̆ ordinȣ̆, o skoate la цъrmȣrĭ, viъ шi neatiнsъ. În fine, Amorȣl se îmпакъ кȣ Psyché шi o ia de soцie; se ziчe însъ къ n'a fost feriчit ка înaintea къsъtorieĭ.

Allegoria Afroditeĭ însemneazъ къ femeea, mobilъ din natȣra eĭ, nȣmaĭ кȣ amorȣl шi delikateцea o poate lъnцȣi bъrbatȣl la karrȣl lȣĭ Erota saȣ̆ al Imeneȣlȣĭ.

Allegoria lȣĭ Psyché însemneazъ къ dȣrata feriчirii în amorȣ̆ atъrnъ della dȣrata illȣsiȣnelor.

CAPITOLU I

PREDESTINATII.

Lȣmea e aшa de tristъ azĭ, din кaȣsa кriseĭ пe-кȣniare шĭ пolitiчe, înкът, împins de коmпътimire, am vrȣt sъ o distrezȣ пȣцin кȣ aчeastъ опeръ коmiкъ, кare копцine marĭ adevъrurĭ, чe нȣmaĭ sȣbt o asemenea formъ пot avea sȣччesȣl doritȣ. Molier кȣ комediile lȣl ȣniversale, de чellȣ maĭ кlassiкȣ komiчismȣ, a fъкȣt maĭ mȣlt пoate пentrȣ rèvolȣцiȣnea della 1789 deкът însȣшĭ Rousseau, Montesquieu шi Voltaire. Кȣ satira maĭ ȣшor îndrentezĭ azĭ o soчietate de кът кȣ katilinare.

Sъ intrъm în materie, конvinшĭ къ vom avea în пartea noastrъ tot seкsȣl frȣmosȣ, afarъ de femeile пe-konseкȣinte; шi пe тоцĭ bъrbaцiĭ, afarъ de чeĭ пredestinaцĭ; кȣ чe rъmъnem dar? Кȣ minoritatea bъrbaцilor шi кȣ maioritatea femeilor. Кȣragiȣ dar! Чine are femeea пentrȣ sine, e sigȣr de triȣmfȣl sъȣ.

Fiind-къ aчeastъ опeръ va fi чititъ, mȣlцȣmitъ чivilisaцiȣniĭ, de Vestale a кърora inimъ e kastъ, кa шi aȣzȣl, sȣntem nevoiцĭ, пentrȣ resпeкtȣl кътre aчeste пreȯtese alle Vesteĭ, a întrebȣinцa кȣvinte ad-hoc, кȣvinte de konvenцiȣne кȣm ar ziчe franчesȣl; astfel sȣnt кȣvintele, minotaȣrismȣ, neкonseкȣinцъ, пredestinare, ete, etc.

Кȣ toate ачestea, Vestalele negative, îmninse de кȣriositate, vor dori съ afle esnliкarea ачestor кȣvinte, misterioase ка amorȣl шi ка късъtoria. Катъ съ не sȣнȣнem seкsȣlȣĭ sȣbt a кърȣia insnirațiȣne sкrim ачeste glȣme serioase.

Прin Minotaȣrȣ, Ellenii înцelegeaȣ ȣнȣ monstrȣ, кȣ кanȣl de taȣrȣ шi кȣ кoada de balaȣrȣ, шi кare trъia într'ȣнȣ labirentȣ (kallea гъtъчitъ) din insȣla Кreta. Viteazȣl Tezeȣ a ȣччis n'ачestȣ monstrȣ îngrozitor. În oнera noastrъ, нrin Minotaȣrȣ înцelegem шarнele din Biblie, кare a amъgit нe moaшa Eva, фъкînd-o съ gȣste din smoкinȣl aшezat în mijloкȣl Парadisȣlȣĭ.... Кȣ alte vorbe, дȣнe esнressiȣnea noetiкъ saȣ nittoreskъ a ȣнȣĭ sкriitorȣ franцesȣ, anȣme Павеl Кoкoшȣl, Minotaȣrȣl, în materie коnjȣgalъ, este le mari de ma femme....

Neкonseкȣentȣ se ziче d'o femee кare, ка шi moaшa Eva, îmninsъ de кȣriositate, de нlъчere saȣ de vr'ȣнȣ alt sentimentȣ analogȣ, gȣstъ din frȣкtele arborȣlȣĭ oнrit al късъtoriei; нrin ȣrmare, asemenea femee нȣ este logiкъ saȣ коnseкȣentъ, кълкънd нromissiȣnea datъ bъrbatȣlȣĭ înaintea altarȣlȣĭ ш'a martorilor, de a fi adiкъ fidelъ ачelȣia кare are a fi în viitorȣ Mentorȣl eĭ шi нъrintele кoniilor съĭ. Аша dar, късъtoria în lȣna de miere este нaradisȣl din Biblie; шarнele amъgitorȣ e Minotaȣrȣl, че snarge кȣ кoarnele salle terribile ȣшele temнlȣlȣĭ saкrȣ, ȣnde нȣmaĭ нontifiчele maritalȣ are drent a intra; iar smoкinele din arborȣl oнrit sȣнt dorinцele, нalнitȣl, ilȣsiȣnele, misterȣl Amorȣlȣĭ, кare, de шi frate кȣ Imeneȣl, кȣm am arъtat în întrodȣчere, фаче însъ ȣн коntrastȣ mare кȣ ачesta, ка шi нъrinцiĭ lor; fiind къ, vъ adȣчeцĭ aminte, Amo-

rȣl era fiȣl zeȣlȣĭ Marte, zeȣl militarilor, шi копillȣl seaпъпъ кȣ tъtȣцȣ, пȣrtъnd шi ellȣ шiка dar компleta armȣrъ de resbellatorȣ, шi mȣlt maĭ пeriкȣloasъ de кът a tatъlȣĭ; пe кънd Imeneȣl era fiiȣl lȣĭ Baкȣs, zeȣl beцivilor; dintr'aчeastъ компaraцiȣne шi derivaцiȣne пȣteцĭ trage singȣrĭ konklȣsiȣnile.....

/ П r e d e s t i n a t, în înцellesȣl generalȣ al kȣvъntȣlȣĭ, se ziчe d'o fiinцъ пe kare Destinȣl a ȣrsito, înainte кiar de naшterea lȣĭ, la feriчire saȣ la neferiчire; de ȣnde шi kȣvintele, triste шi restriste./

Teologiĭ, пrin aчestȣ kȣvъntȣ, înцellegȣ пe feriчiцiĭ mȣritorĭ кari, пrin fapte кaritabile, se bȣкȣrъ în viaцъ de stima шi affeкцia semenilor lor; iar dȣпe moarte sȣffletele lor se sкaldъ în lȣmina raiȣlȣĭ шi reпaosъ în sъnȣl lȣĭ Avraam.

Ȣnȣ înцellesȣ кȣ totȣl altȣl are кȣvъntȣl пredestinatȣ în oпera noastrъ. Пredestinat se ziчe d'o femee saȣ d'ȣnȣ bъrbatȣ kar[redacted] sȣnt ȣrsiцĭ a пȣrta кoarnele Minotaȣrȣlȣĭ, шi a trъi пerseкȣtaцĭ de ridiкȣlȣ. Nenoroчirea чea mare a пredestinatȣlȣĭ este къ toatъ lȣmea, afarъ de чellȣ чe o пoartъ, vede kȣnȣna b i k o r n ъ пe frȣntea lȣĭ.

Krezȣ къ m'am esпliкat destȣl de lъmȣrit, шi tot d'odatъ destȣl de învъllȣit, кa sъ пot fi înцellesȣ de toцĭ, fъrъ a fi înцelles de чeĭ чe nȣ trebȣe a înцellege asemenea mistere, înainte d'a fi iniцiaцĭ în temпlȣl Imenȣlȣĭ.

Nemȣritorȣl Balzac, în nemȣritoarea sa oпerъ P h y s i o l o g i e d u m a r i a g e, la Meditaцiȣnea V, чe пoartъ titlȣl aчestȣĭ кaпitolȣ, nȣmъrъ între пredestinaцĭ:

I Пe bъrbaцiĭ шi femeile кȣ defeкte fisiчe шi morale,

defeкte че risinesкȣ illȣsiȣnele, ші кari silesкȣ пe къsъtoriцĭ a afla distraкціȣnĭ ші konsolaціȣnĭ deпarte de къmiпȣl konjȣgalȣ, adiкъ în dedalȣrile obsкȣre ші пeriкȣloase alle intrigelor sкandaloase, reпrobate de morala пȣbliкъ.

Astfel sȣnt:

Чeĭ кȣ пasȣl înveчĭ пlinȣ de tabaкȣ, ші кari пȣmaĭ lasъ пiпa din gȣrъ.

Къsъtoriцiĭ чiкъlitorĭ, geloшĭ, avarĭ, risĭnitorĭ, sȣgъtorĭ, arцъgoшĭ, somпoroшĭ, negiobĭ, brȣtalĭ (mojiчĭ), fȣrioшĭ, jȣкъtorĭ de кърцĭ, mȣrdarĭ în toaleta ші în konversaцiȣnea lor, шчl. În fine, чeĭ кȣ defeкte кari desgȣstъ ші кari sȣnt каȣsa divorsȣlȣĭ (desпърцiriĭ).

II Bъtrъniĭ кarĭ iaȣ de neveste пiшte Amoraшĭ gingaшĭ, flȣtȣrĭ destinaцĭ a sbȣra din floare în floare.

III. Doкtoriĭ în mediчinъ, în filosofie, în dreпtȣrĭ, în arte, în geometrie, шчl.

Natȣra окȣпaцiȣneĭ lor i faкȣ a liпsi mȣlte ore, ші mȣlte zille кiar, de lîngъ къminȣl konjȣgalȣ, ȣnde Minotaȣrȣl пoate faче marĭ striкъчȣnĭ în Пaradisȣl къsъtorieĭ.

În пȣmърȣl aчestora intrъ magistraцiĭ, amovibilĭ ші inamovibilĭ, siliцĭ a шedea пironiцĭ ore întregĭ пe fotoliȣl lor magistralȣ; Deпȣtaцiĭ, кari disкȣtъ legile de interesȣ комȣпȣ; Ministriĭ, кari eseкȣtъ aчeste legĭ; кȣm ші direкtoriĭ de deпartamente кari цinȣ loкȣl Ministrilor, пe къnd aчeшtia пrîimesкȣ la bobîrnaчe din пartea чelor чe пismȣesкȣ baпca ministerialъ, stъпкъ fatalъ a mȣltor пiloцĭ пesпerimentaцĭ saȣ de rea кredinцъ; în fine, dela шefiĭ de seкціȣnĭ пъпъ la коpistĭ, пironiцĭ пe sкaȣnele lor къte шase ore пe zi, toцĭ пot fi пredestinaцĭ.

Tot în numъrul acestora intrъ шi militariĭ, della kaporalй пъпъ la Mareшalй, siliцĭ a sta în tabъrъ saй în kazerne, saй la posturile lor respektive: eĭ nu pot deserta postul, de temere d'a nu fi împuшkaцĭ, degradaцĭ, arestaцĭ saй destituaцĭ. Kasa lor poate arde în bunъ voe, kanarul poate sbura din kolivie, eĭ nu pot alerga sъ stingъ fokul saй sъ prinzъ kanarul.

În kategoria acestora kadй poeцiĭ, artistiĭ, akademicianiĭ, naturalistiĭ, matematiciĭ, filosofiĭ, în fine toцĭ bъrbaцiĭ d'o înaltъ imaginaцiune, d'o mare simцicĭune, d'o profundъ meditaцiune, pe kari gravele, profundele lor okkupaцiunĭ 'ĭ цinй închiшĭ în kabinetul lor zille întregĭ, uniĭ fъkъnd vise de aurй, alцiĭ reproducкînd kapetele d'operъ alle Natureĭ saй alle artistilor eminenцĭ, alцiĭ studiind vre unй osй antideluvianй, alцiĭ deslegъnd vr'o ekuaцiune din algebra superiorъ, alцiĭ problemele socialiste saй de ekonomia politikъ, alцiĭ în fine okkupaцĭ în kъutarea pietreĭ filosofale, шcl.

Aceшtia, atъt sunt de assorbiцĭ de ideea lor fiksъ, în kъt vъdй kъ okiĭ lor perikolul, шi audй цipetele viktimeĭ, fъrъ a se deшtepta din visele lor, aurite saй argintiĭ. Pentru aceшtia, ka pentru despoцiĭ popoarelor, putem zice: okĭ aй шi nu vor vedea, urekĭ aй шi nu vor simцi perikolul ce'ĭ ameninцъ.

Aceшtia, osservъ Balzac, poartъ steagul korpoгaцieĭ, fiind predestinaцĭ par excellence.

Pentru înцellegerea subiektuluĭ, dъm doъ esemple, unul trasй din societatea noastrъ, altul din opera luĭ Balzac citatъ maĭ sus.

Unй membru al Akademieĭ franceze, înturnъndusse akasъ, dupe o шedinцъ pedantikъ de maĭ multe ore, surprinde pe soцia luĭ în braцele unuĭ studentй germanй.

— Quand je vous disais, Madame, zisse stꙋdentꙋl nevestei akademiчianꙋlꙋi, qu'il fallait que je m'en aille?

În limba пърinцilor nostrii aчeste кꙋvinte înseamnъ:

"Nꙋ'цi spꙋneam eꙋ sъ mъ laшi sъ mъ dꙋкꙋ, к'o sъ пъцim nevoe?„

Germanꙋl nostrꙋ învъцasse limba franчesъ fъrъ grъmatiкъ, ka mꙋlцi din feчorii ex-boerilor regꙋlamentari; къчi, dꙋпe regꙋlele grammatiчei franчese, ꙋrma a ziчe:

„qu'il fallait que jé m'en allasse."

Akademiчianꙋl, kare цinea la пꙋritatea limbei franчese mai mꙋlt de кът la onoarea familliei salle, ꙋitъ kestiꙋnea de onoare konjꙋgalъ пentrꙋ kestiꙋnea grammatikalъ, шi ziчe germanꙋlꙋi dekonчertat:

— Eh! Monsieur, dites au moins que je m'en allasse.

Пe romъnie, aчeste кꙋvinte aꙋ ꙋrmъtorꙋl înцeles:

„Dꙋte drakꙋlꙋi, кꙋ limba ta kꙋ tot; пꙋ'mi почi armonioasa limbъ a lꙋi Boileau шi Racine."

Germanꙋl eшi пe ꙋшъ tot kꙋm intrasse, adikъ kꙋ капꙋl пe ꙋmeri, кꙋ mъinele шi кꙋ пiчoarele întregi; пlꙋs кꙋ inima пlinъ de amorꙋl konsoartei akademiчianꙋlꙋi, kare ꙋitasse marea nenoroчire чe'lꙋ ameninцasse.

Feriчiцi чei simпlii кꙋ inima, къчi al lor e imпeriꙋl чeresk!

O asemenea nenoroчire se întъmпlъ шi пoetꙋlꙋi N..... Пe кънd пoetꙋl fъчea versꙋri rimate în Пarnasꙋl sъꙋ, illꙋstra lꙋi konsoartъ desemna Amori în bꙋdꙋarꙋl ei, пrin ajꙋtorꙋl ꙋnꙋi fiiꙋ al lꙋi Aпolon, чiракꙋ al bъrbatꙋlꙋi пoetꙋ. Aчesta remъne estasiatꙋ!

— Чe înseмneazъ aчeasta?!! întreabъ ellꙋ fꙋrios пe soцia sa.

— Aчeasta înseмneazъ, пoetꙋle, къ пꙋ trebꙋe a te okkꙋпa пꙋmai кꙋ пoesia... i resпꙋnde soцia liniшtitъ

Кѕвънтѕ профѕндѕ, плинѕ де спиритѕ ши де filosofie! Într'адевър, омѕл нѕ поате servi дѕоъ zeitъцї d'одатъ. Garofiцa ши kanarellѕl trebѕeskѕ îngrjiцї кѕ attenцiѕne: къчї floarea neѕdatъ se ѕsѕкъ, кanarѕl neadъпat moare de sete.

Iar поетѕl nostrъ (бърbatѕl), înfѕriatѕ d'ачеаstъ flagrantъ неконсеквинцъ a soцieї salle, превъzѕтъ de artikolѕl 267 din kondika пеналъ a Принцѕлѕї Штirbeї, апострофъ ши blestemъ пе чiraкѕl поетѕ кѕ ачесте versѕrї, trase dintr'o поесie a D-лѕї Eliade:

„ Ingrat 'цї e бѕнѕl нѕme ши бѕна nomenire!

. . . .

. . . . Ajѕngъte blesteme

A дѕоъ inimї kalde че tѕ le aї desѕnit!

etc. etc. etc.

— Ачестеа сѕнт глѕме, va ziче лекторѕl. Дѕпе пърерea лѕї Balzac, trebѕe съ нѕ se маї însoare nimenї: къчї kare бърbat нѕ lipseште din kaсъ, мъкар къteva ore пе zi, кemat în soчietate de datoriile salle de пъринте, de четъцеанѕ, de fѕnкцionarѕ, de комерчант, etc?

— Aї foarte mare кѕвънтѕ, iѕbite лекторѕ; сѕнт кѕ totѕl de пърерea D-le. Însѕ'мї ам zis, la începѕtѕl ачестѕї kапitolѕ, къ късъторia азї e o комедie; ши опера noastrъ e o глѕмъ, kare аскѕнде în sine verітъцї неконтестabile ши instrѕktive. Kѕllege florile, ши леапъдъ гimпiї.

CAPITOLU II

Femeea onestъ și virtuoasъ.

Кȣ mare sfialъ atingem aчeastъ kestiȣne, fiind în jokŭ kiar amorȣl пропрiŭ al femeiĭ, koarda чea maĭ simцibilъ a aчestuĭ seksŭ nervosŭ; mъ înkȣrageazъ însъ ideea kъ oпera noastrъ în genere este o glȣmъ, шi aчestŭ kaпitolŭ în пarte, oglinda seksȣluĭ frȣmosŭ пarisianŭ; пrin ȣrmare, seksȣl frȣmosŭ romъnŭ n'are sъ se formalisese de чelle koпrinse în aчestŭ kaпitolŭ; ш'aпoĭ, kȣm ziчe Balzac, la personne presénte est toujours exceptée.

Deчĭ, eatъ чe aflъm în oпera чe ne servъ de kъlъȣzъ,[1]) la Meditaцiȣnea III шi IV чe пoartъ titlȣl aчestuĭ kaпitolŭ. Nȣ faчem de kъt a da estraktȣl aчellor dȣoъ Meditaцiȣnĭ instrȣktive.

La 1830, ziчe Balzac, пoпȣlaцiȣnea franчeзъ se ȣrka aппroaпe la 30 millioane, din kare, kȣ aпroksimaцie, jȣmъtate eraŭ femeĭ, jȣmъtate bъrbaцĭ.

Din 15 milioane femeĭ, se skoatem vr'o 9 milioane чe aŭ mare assemъnare kȣ felȣl maimȣцelor kȣnoskȣte sȣb nȣmele de Orang-Ȣtang, nefiind de kъt simпle animale kȣvîntъtoare: kъчĭ, linsite de frȣmȣseцe,

[1]) Physiologie du mariage.

graцiĭ, sпiritȣ, кȣltȣrъ, etc, nȣ пot îmпъrtъші amorȣl, пri-velegiȣ esкlȣsivȣ allȣ ȣnȣĭ miкȣ nȣmъrȣ de bъrbaцĭші fe-meĭ, favorisaцĭ ші de Natȣrъ ші de Soчietate.

Aчeste animale binede aȣ faцa de teletinȣ, mъna de maimȣцъ, gъtȣl de кȣrkanȣ, ȣnȣ kornȣ disformȣ a-koпerit кȣ streнцe, ші esalъnd o odoare nesȣferibilъ; aчeste fiinцe skot niшte sȣnnete rъgȣшite ші selbateчe; oкiĭ lor кatъ în пъmъnt, кa animalȣl, ші dormȣ la ȣnȣ loкȣ кȣ къцellȣl ші кȣ пȣrчellȣl.

Asemenea femeĭ, neпȣtъnd niчĭ insпira, niчĭ în-пъrtъші amorȣl, nȣ пot пrin ȣrmare niчĭ a'lȣ simцi; a-morȣl lor e пlъчerea brȣtalъ a bestieĭ. Femeea în ge-nere, astfel кȣm a eшit din mъna Kreatorȣlȣĭ, e o va-rietate rarъ în genȣl ȣmanȣ; ea este кaпȣl d'oпerъ al Krea-torȣlȣĭ, koroana кreaцiȣneĭ. Însȣшĭ Dȣmnezeȣ atȣnчĭ a admirat sȣblima sa oпerъ, a kъria originъ este кoa-sta bъrbatȣlȣĭ, пreкȣm lȣtȣl saȣ xȣma este sorgin-tea aчestȣia. Цъranȣl nostrȣ, în limbagiȣl sъȣ пitto-resкȣ, ziчe kъ femeea este sпirtȣl fъкȣtȣ din цȣікъ.

Din чelle 9 millioane de Пaria feminine, vr'o treĭ millioane faкȣ esчeпцiȣne la regȣla generalъ: frȣmoase кa niшte Amorĭ, пe arriпele frȣmȣseцeĭ ші alle sпiri-tȣlȣĭ lor, elle singȣre se înalцъ în atmosfera aristoкra-tiкъ, ȣnde residъ fiiȣl Afroditeĭ.

Din шase milioane rъmase, кari пresȣпȣnem къ пot insпira ші îmпъrtъшĭ amorȣl, skъdem vr'o dȣoъ mil-lioane de matroane venerabile, amabile, кȣ sпiritȣl кȣl-tivatȣ, кȣ inima simцibilъ; dar кari, vaĭ! ajȣnse la 40 de anĭ, nȣmaĭ пot faчe sъ vibre, кa la 25 de anĭ, кoarda simцibilъ a bъrbatȣlȣĭ; disпerate, elle îшĭ кonчentrъ a-tȣnчĭ toatъ affeкцiȣnea lor asȣпra къцeilor, пisiчilor,

mъtъniilor, tabakъlъi, frekantъnd biserivile spre a se nokъi de пъkatele jъneцei. Asemenea nroчedъrĭ, ridikole daka vreĭ, nъ pot offensa ne bъrbaцiĭ aчellor femeĭ; din kontra, feriчiцĭ k'aъ skъnat de fъrtъnele oчeanъlъĭ maritalъ, aчeшtĭ bъrbaцĭ trъeskъ liniшtiцĭ, addormind fъrъ grijъ de Minotaъrъ de kare nъmaĭ aъ a se teme akъm.

Maĭ remъnъ natrъ milioane, din kari maĭ skъdem dъoъ milioane de fetiцe, чe se aflъ la Alfa-Vita a Amorъlъĭ, la aчea etate kъnd innoчentele konilliцe se joakъ fъrъ grijъ d'a baba-oarba kъ bъeцeĭ de etatea lor; bъeцĭ kari le fakъ sъ rîzъ, fъrъ a se gъndi, bietele fetiцe, kъ tot aчeĭ bъeцĭ le vor faчe într'o zi sъ nlъngъ noate kъ amar....

Din чelle dъoъ milioane remase, maĭ skoatem vr'o sъte de miĭ de fete skъnъtate, ъrîte, disforme, kъ malatiĭ kroniчe, effektъ al miserieĭ; asemenea fiinцe, kъ tot spiritъl чe pot avea, kъ toatъ figъra lor nlъkъtъ, rъmъnъ fete marĭ în toatъ viaцa! Noĭ skoatem înkъ o sъtъ miĭ de fete kъnoskъte sъb nъmele de sъrorĭ de karitate, adikъ, kъllъgъriцe, institъtriчe, damiчelle de komnanie, шчl. Posiцiъnea шi nrofessiъnea lor le sileskъ a insnira bъrbaцilor maĭ mъlt resnektъ de kъt amorъ; kъ toate aчestea, nъ le nъtem nlъnge ka ne чelle d'ъntъiъ, avъnd mъlte шanse a fi iъbite шi feriчite, ъnele ne faцъ, altele într'askъns.

Maĭ skъdem în fine o jъmъtъte milion de femeĭ kъnoskъte sъb nъmele biblikъ de fetele lъĭ Baalъ, fiind kъ snekъlъ kъ onoarea lor. Într'aчestea intrъ цiitoarele, modistele, aktriцele, kantatriцele, fetele dъne la kantoare, etc, etc. Noĭ înцelegem aчĭ regъla gene-

ralъ, kare faчe legea; însъ orĭ чe regѕlъ are esчenцi-ѕnea sa.

Aшa dar rъmъne ѕnѕ̆ millionѕ̆ de femeĭ, allese bo-bѕl kѕ bobѕl, oiцe albe, fъrъ makѕlъ, kari ar ѕrma sъ fie шi oneste шi virtoase, fiind favorisate шi de Soartъ шi de Soчietate.

Ka sъ ne înkredinцъm kъte femeĭ din millionѕl a-чesta sѕnt oneste шi virtѕoase, ѕrmeazъ sъ îmпъrцim aчestѕ̆ millionѕ̆ în dѕoъ kategoriĭ: ѕna, kare se bѕkѕrъ d'ѕnѕ̆ venitѕ̆ anѕalѕ̆ della treĭ пъnъ la zeчe miĭ leĭ; alta, della zeчe miĭ în sѕs пъnъ la sѕte de miĭ.

Femeile de kategoria a dѕoa, osservъ Balzac, пot пrokѕra adoratorilor lor пlъчerĭ, felѕrite шi allese, пos-sedъnd шi frѕmѕseцe, шi sпiritѕ̆, шi graцiĭ, шi kѕltѕrъ, шi maĭ kѕ seamъ a ѕ r ѕ l, aчestѕ̆ f a c t o t u m, aчeastъ e a r b ъ a f e a r r e l o r, kare deskide шi пorцile Raiѕlѕĭ шi пorцile Iadѕlѕĭ.

Asemenea femeĭ sѕnt tot de ѕna o n e s t e în okiĭ adoratorilor lor, kari пronѕnцъ пѕmele lor la ѕrekea amiчilor lor, intimĭ, kѕ jѕrъmîntѕ̆ din пartea aчestora a пѕ divѕlga sekretѕl, sѕbt ameninцare de dѕelѕ̆.

Din kontra, femeile de kategoria d'ъntъiѕ̆ kari пѕ se bѕkѕrъ de toate avantagele чellor de kategoria a dѕoa, sѕnt tratate de kѕrtisaniĭ lor kѕ maĭ пѕцin res-пektѕ̆; пѕmele lor e пѕrtat din gѕrъ în gѕrъ, ш'adesea asemenea legъminte efemere sѕnt ridikѕlate шi satirate.

Sъ чerчetъш akѕm daka aчelle femeĭ oneste пot fi шi virtѕoase, adikъ, daka aчelle femeĭ se пot mъrgini la amorѕl ѕnѕĭ singѕrѕ̆ bъrbatѕ̆?

Пentrѕ aчestѕ̆ sfъrшit, trebѕe sъ analisъm tabъra чelor 15 millione de bъrbaцĭ, kari formaѕ̆ jѕmъtate пo-пѕlaцiѕnea franчesъ la 1830.

Din 15 millioane de bărbaţĭ, skoatem, ka шi la femeĭ, dintr'ună singur kondeiŭ, 9 milioane de bimanĭ, kari koresпundă kă челle 9 milioane de femeĭ de felăl luĭ Orang-Utang. Din aчeшtia пot eшi kъцĭ va bărbaцĭ superiorĭ, ka Dupin, fostul preшedinte al kamereĭ legislative din Franцa, шi alцĭ asemenea, kari, prin proпriile lor merite, asчindă în чerul litterelor, al artelor, al шtiinцelor, al diпlomaцieĭ. Dar aчeшtia sunt niшte rare esчeпцiunĭ, чe se perdă în oчeanul bestiilor binede, ka un trandafir într'ună neмărginit kъmпă de brusturĭ шi de skaeцĭ.

Din шase milioane remase, skoatem treĭ milioane de bъtrъnĭ шi de koпiĭ. La femeĭ s'aŭ skos patru milioane; pentru kuvъntul kъ elle, mъritъndăse la 20 de anĭ, la 40 daŭ demissiunea la amoră, kum zічea odatъ poetul Rosetti; bărbatul însъ (kruчe de voinikă!) la etatea de 50 de anĭ, e adesea mult maĭ de temut dekъt la etatea de 25 de anĭ: kъчĭ la aчea etate, ellă are mult maĭ mult kuragiŭ, шi este шi aпroape de fruntariile Amoruluĭ, unde va zічe adio la plъчerĭ! Asemenea Pomnierulul dela 13 Septembrie 1848, ellă luptъ disperat sъ învingъ saŭ sъ moarъ, strigъnd, ka garda imperialъ a luĭ Napoleon la Waterloo: „la garde se meurt, la garde ne se rends pas.“ Garda moare, dar nu depune armele. „O! Ună bărbată erkuleană, la 50 de anĭ, faчe minunĭ de eroismă în amoră!

„Fisikamente, zічe Balzac, bărbatul e mult maĭ forte de kъt femeea.“

Într'adevăr, ună bărbată d'o konstituцiune tare, шi k'o viaцъ regulatъ, poate, fъrъ esageraцiune, sъ îmbъtrъneaskъ patru femeĭ.

Din treĭ milioane skoatem douъ milioane de băr-

baцĭ fъrъ edȣкaцiȣne, fъrъ avantage fisiчe, morale шi пeкȣniare; кȣ toate kъ della ȣnȣ̆ bъrbatȣ̆ nȣ se чere, în genere, de къt пȣцinȣ̆ sпiritȣ̆ (sпiritȣl e deboleцa femeiĭ: elementele omogene se attragȣ̆), o figȣrъ пȣцin interesantъ, vestminte kȣrate, ш'ȣnȣ̆ пiчorȣ̆ agerȣ̆; kȣ aчeste кondiцiȣnĭ, ȣnȣ̆ bъrbatȣ̆ nȣ пoate fi nenoroчitȣ̆ în amorȣ̆, kiar fъкъnd пarte din чelle 9 milioane de bъrbaцĭ, nȣшĭ de Balzac hors la loi de l'Amour.

Remъne dar ȣnȣ̆ milionȣ̆ de bъrbaцĭ, demnĭ d'a insпira шi d'a îmпъrtъшi amorȣl, шi kari кoпrъsпȣndȣ̆ kȣ milionȣl de femeĭ d'aчeeaшĭ кategorie; deчĭ, ȣnȣ̆ bъrbatȣ̆ пentrȣ o femee!

Întreabъ aкȣm Balzac пe bъrbaцiĭ din Franцa:

„Ia sпȣneцĭ, vъ rog, кȣ mъna пe kȣgetȣ̆, кare din Voĭ s'a mъrginit, în toatъ viaцa sa, la amorȣl ȣneĭ singȣre femeĭ?„

Тъчere пrofȣndъ!...

„Eĭ bine! adaogъ Balzac, nȣmaĭ къte treĭ intrige amoroase de vom attribȣi fie къrȣĭ bъrbatȣ̆, afłъm treĭ milioane de intrige; шi noĭ d'abia avem ȣnȣ̆ milion de femeĭ oneste, кari пretindȣ̆ a fi шi virtȣoase; пrin ȣrmare, fie кare femee (în Franцa) a avȣt чel пȣцin treĭ amanцĭ în viaцa eĭ....

„Ȣnde dar sȣnt femeile virtȣoase? se întreabъ Balzac; шi tot ellȣ̆ resпȣnde singȣrȣ̆:

„Da, sȣnt femeĭ virtȣoase; чelle mъritate de[ ]erĭ, пresȣпȣind къ, пъпъ în пrezioa къsъtorieĭ, aȣ̆ aпrins foкȣl Vesteĭ.

„Da, sȣnt femeĭ virtȣoase; чelle ȣrîte кa mȣma пъdȣreĭ шi neroade ka o raцъ; чelle чe aȣ̆ în vinele lor, în lokȣ̆ de sъnge, zeamъ de kastraveцĭ saȣ̆ lapte dȣlчe; чelle чe n'aȣ̆ mijlokȣ̆ d'a fi nekonseкȣente; чelle tre-

kȣte de 50 de anĭ, кȣ toate къ nȣ le пȣtem lȣa пe кezъшie. шчl. шчl. шчl.

„Femeea virtȣoasъ are în inima eĭ o fibrъ maĭ mȣlt saȣ maĭ пȣцin de кът чelle lalte femeĭ: este s ȣ b l i m ъ, saȣ s t ȣ п i d ъ.

„Iar virtȣtea în къsъtorie este поate o кestiȣne de temпeramentȣ.“

Din aчestea resȣltъ къ Natȣra se înfrîneazъ пrin edȣкaцiȣne; iar adevърata edȣкaцiȣne se bazeazъ пe esemпle de virtȣte, în sъпȣl ȣneĭ soчietъцĭ allese.

Natȣrellȣl este metalȣl: natȣrellȣl чellȣ bȣпȣ este aȣrȣl, kare n'are nevoe de mȣlt lȣstrȣ, fiind къ aȣrȣl rъmъne aȣrȣ orĭ кът timпȣ ar fi îngroпatȣ în пъmъntȣ; natȣrellȣl rъȣ este ferȣl, кare trebȣe bine шi des пoleit кȣ aȣrȣ, кa sъ пlaкъ шi sъ amъgeaskъ vederea.

Omȣl fiind materie шi sпiritȣ, шi materia кътre sпiritȣ fiind кa treĭ kътre ȣna, tot sekretȣl edȣкaцiȣniĭ este a sȣbordina materia sпiritȣlȣĭ, bestia angelȣlȣĭ.

Omȣl, fiind пrin ȣrmare din natȣra sa ȣnȣ animalȣ кarnivorȣ шi sъngerosȣ, ȣrmeazъ a пȣne botniцъ Lȣпȣlȣĭ saȣ Ȣrsȣlȣĭ, sпre a nȣ fi пeriкȣlosȣ; deчĭ, botniцa legilor fiind slabъ, botniцa moravȣrilor e singȣra garanцie valabilъ шi пentrȣ omȣ шi пentrȣ soчietate.

Dar кȣ moravȣrile aktȣale, ȣnde копii въdȣ în кasa пъrinteaskъ esemпlele чelle maĭ skandaloase шi кondamпabile, чe feriчire поate aшtenta soчietatea, a къria bazъ шi пȣnt de reazъmȣ este famillia?

Шi fiind къ bъrbatȣl este кaпȣ femeii, dȣпe кȣm шi logiкa шi biseriкa mъrtȣriseskȣ, bъrbatȣl este datorȣ a da esemпlȣl de onestitate шi virtȣte; кaпȣl dar sъ кondȣкъ inima шi membriĭ, кaпȣl fiind resпonsabilȣ de toate miшкъrile membrilor, sȣbordinaцĭ lȣĭ.

Femeea se komплаче în sъbordinarea bъrbaţъlъĭ, maĭ mъlt de kъt în sъbordinarea mamеĭ; fiind къ asfel a voit Natъra; деčĭ, пентръ toate sakrifičele че bъrbatъl, копiiлъl шi soчietatea sъnt îndrent a чере della femee, ea nъ чере în skimbъ de kъt amorъl шi stima bъrbatъlъĭ.

Пе femeĭ, nъmaĭ sakrifičiъl naшtereĭ le kostъ adesea viaцa; пе bъrbatъ, че 'lъ kostъ? Nimik, de kît VOINЦA.

Eĭ bine! bъrbatъl, kare цine la onoarea familieĭ, la fidelitatea soцieĭ, la feričirea копiilor, la libertatea шi independinцa patrieĭ salle, iъbeaskъ kъ sinčeritate, шi stime kъ sinčeritate пе femee, aчeastъ provedinцъ a familieĭ, balsamъl orĭ kъria dъrerĭ sъfleteшtĭ, fokarъl libertъцiĭ ш'al čivilisaцiъniĭ.

Akъm sъ revenim la Balzac, шi sъ'l askъltъm шi пе dъnsъl:

„Amorъl fisikъ este ka foamea, ziče dъnsъl, kъ diferinцa kъ stomaxъl se împakъ ъшor kъ пъцinъ пъine шi апъ; dar inima omъlъĭ, în amorъ ka în toate, e nesъцioasъ.

„Amorъl, пе lъngъ bъkъцika lъĭ de пъine, are шi arta d'a iъbi, kare фаче farmekъl vieцeĭ; artъ пе kare пъцinĭ bъrbaцĭ o kъnoskъ ш'o aplikъ în kъsničia lor.

„Meritъl nъ stъ în a sъbjъga ъnъ Statъ, a gъsi ъnъ tresaъrъ, a kъшtiga ъnъ tronъ, a fi posessorъ n'o inimъ d'aъrъ a ъneĭ femeĭ; meritъl stъ a шti sъ пъstrezĭ statъl sъbjъgatъ, tresaъrъl aflatъ, tronъl kъшtigat, amorъl konkъistat.

„Inima femeiĭ e o Arfъ, kare în labele ъnъĭ Orang-Ъtang skoate sъnnete че sgъrrie aъzъl шi attakъ nervĭĭ; tot aчea Arfъ, пе mъna ъnъĭ artistъ, skoate me

lodiĭ divine, че ръпескȣ̆ sȣfletȣl în regiȣnele armonieĭ чereштĭ.

„Пȣцinĭ mȣritorĭ gȣstъ adevъrata feriчire a amorȣlȣĭ, fiind къ foarte пȣцinĭ кȣnoскȣ̆ sekretele lȣĭ; кaȣsa este къ нȣ кȣnosк în fȣnd inima femeiĭ, aчestȣ̆ instrȣmentȣ̆ divinȣ̆, atъt de misterios, че нȣ e dat tȣtȣlor a къnta кȣ dъnsȣl, кa ши maimȣцeĭ кȣ violonȣl lȣĭ Paganini.

„Кȣvъntȣl amorȣ̆, aпliкatȣ̆ la reпrodȣчerea sпeцieĭ ȣmane, este ȣnȣ̆ blasfemȣ̆. Natȣra, пȣindȣne în frȣntea tȣtȣror fiinцelor organiчe, пrin darȣl divinȣ̆ al кȣgetъriĭ ши'al vorbiriĭ, пe a пȣs în stare a пȣtea înчerкa senȣaцiȣnĭ ши sentimente: aчeastъ dȣblъ natȣrъ кreeazъ în omȣ̆ пe amantȣ̆ ши пe animalȣ̆.

„Прin ȣrmare, късъtoria пoate fi кonsideratъ кa ȣnȣ̆ aкtȣ̆ пolitiкȣ̆, чivilȣ̆ ши moralȣ̆; adiкъ, кa o lege, кa ȣnȣ̆ кontraкtȣ̆, кa o institȣцiȣne. Кa lege, цinta eĭ este reпrodȣчerea oamenilor; кa кontraкt, transmittere a пroпrietъцiĭ; кa institȣцiȣne, o garanцie alle къria îndatoririĭ intereseazъ пe toцĭ d'oпotrivъ: avem ȣn tatъ ши o mamъ, vom avea ши noĭ кoпiĭ.

„Din aчeastъ пrivinцъ, късъtoria ȣrmeazъ a fi obieкtȣl resпeкtȣlȣĭ generalȣ̆.

„Чeĭ maĭ mȣlцĭ bъrbaцĭ къnd se însoarъ нȣ aȣ̆ în vedere de кît пroпrietatea ши кoпillȣl; dar нȣmaĭ aчeste dȣoъ кondiцiȣnĭ нȣ кonstitȣe feriчirea кonjȣgalъ[1]). A чere ȣneĭ femeĭ, пe кare aĭ vъzȣt'o abia de dȣoъ treĭ orĭ, a 'ĭ чere amorȣl eĭ în нȣmele legiĭ, al religii

[1]) Între animale şi asemenea bărbaţĭ, puţină differinţă: animalul, împins de instinct, are de scop, ca şi omul, reproducerea speţieĭ; cât pentru nutrimentŭ, Natura îllu procură maĭ uşor animaluluĭ de cât omuluĭ.

ш'al пропrietъцiĭ, este o assѕrditate demnъ de чeĭ maĭ mѕлцĭ предestinaцĭ.

„Че este în fine amorѕl? Armonia între trebѕinцъ шi sentimentѕ.

„Аша dar, ferічirea în къsъtorie resѕltъ din конformitatea de karaktere, de принчiпe шi de апlікърĭ, între bъrbatѕ шi femee: кѕm шi din maniera bъrbatѕlѕĭ, каре trebѕe a trata пe konsoarta lѕĭ ка пe angelѕl кѕstode al familliеĭ, ка пe fокarѕl libertъцilor пѕblіче, ка пe sorgintea чivilisaцiѕniĭ ѕmane.

„Sъ dъm lѕĭ Kesar dinarѕl шi lѕĭ Dѕmnezeѕ tъmîea; sъ îmпъкъm trebѕinцa, dar sъ фачem a înflori sentimentele, кѕ stъrѕinцa шi плъчerea че o пѕne Vergina în кѕltivarea florilor.

„А fi însъ passionat, este a dori tot de-ѕna. Поate oare ѕnѕ bъrbatѕ dori tot d'aѕna ачеашĭ femee? Поate, шi eatъ кѕvъntѕl.

„N'ar fi oare assѕrd a зiче къ ѕnѕ челebrъ artistѕ are nevoe de maĭ mѕlte vioare ка sъ поatъ esекѕta o arie, saѕ a кrеea o melodie? Daka bъrbatѕl e într'adevър înamorat de sѕfletѕl femeiĭ пe kare 'шi aфъкѕt'o konsoarta vieцeĭ salle, че altѕ este ellѕ de кът artistѕl? Ши че alt este sѕfletѕl femeiĭ salle de кътѕ vioara artistѕlѕĭ, каре skoate sѕnete felѕrite dѕпe voinцa artistѕlѕĭ?

„Se înцellege însъ къ saцiѕlѕ desgѕstъ. Мъsѕra dar fie în toate regѕla kondѕiteĭ noastre. Sъ adoптъm, чel пѕцin în къsъtorie, mijlокѕl (τὸ μέσον) lѕĭ Arisotele între прea mѕlt шi прea пѕцin. Estremitъцile sѕnt vътъmътoare în totѕl.

„Amorѕl este поesia simцѕrilor. Ellѕ are destinѕt a tot че e mare în omѕ, a tot че провede din кѕgeta-

rea sa.— Saŭ este, saŭ nȣ este; кънd esistъ, esistъ пen-trȣ tot de-ȣna, ши mergo crescendo. Aчesta este a-morȣl пe kare чei vekĭ ĭllŭ nȣmiaŭ fiiȣl Чerȣlȣĭ ш'allŭ Terreĭ.

„Litteratȣra se reazimъ пe шante sitȣaцiȣnĭ; mȣ-sika esпrimъ totȣl кȣ шante note; пiktȣra n'are de кът шante kȣlorĭ; eĭ bine! ка aчeste treĭ belle arte, amo-rȣl se konstitȣe пoate din шante пrinчiпiĭ; lъsъm пro-blemȣl aчesta a'lŭ deslega generaцiȣnele fiitoare.

„Daka пoesia, mȣsika ши пiktȣra aŭ esпressiȣnĭ infinite, ка ши dънsele amorȣl, în плъчerile lȣĭ, katъ sъ fie tot аша de abȣndent. În чelle treĭ arte, kari пe ajȣtъ a deskoпeri adevърȣl пrin analogie, ши adesea fъrъ folos, omȣl se aflъ singȣr кȣ imaginaцiȣnea lȣĭ; пe кънd amorȣl este ȣnirea a dȣoъ korпȣrĭ ш'a dȣoъ sȣf-flete. Daka чelle treĭ arte чerŭ stȣdiĭ пreliminariĭ dela пoeцĭ, mȣsikanцĭ ши пiktorĭ, n'ar trebȣi oare sъ fie шi bъrbaцĭ iniцiaцĭ în sekretele amorȣlȣĭ, kasъ fie пedeпlin feriчiцĭ în kъsъtorie? Toцĭ simцim nevoea reпrodȣчeriĭ, пrekȣm toцĭ simцim foamea ши setea; nȣ sȣnt însъ toцĭ kemaцĭ a fi amanцĭ ши gastronomĭ.

„Чivilisaцiȣnea a пrobat kъ gȣstȣl e o шtiinцъ; nȣmaĭ ȣnele fiinцe пrivelegiate шtiŭ a mъnka ши a bea кȣm se kade; плъчerea, konsideratъ ка artъ, aшteaпtъ ши ea пe fisionomistȣl eĭ.

„Kъsъtoria dar e o шtiinцъ.
Mȣlцĭ kemaцĭ, пȣцin alleшĭ.“

CAPITOLU III.

EDUCATIUNEA FEMEII.

Ȣnȣ amikȣ allȣ meȣ de kollegiȣ avea o verішoarъ kare 'шĭ fъкȣsse edȣкaцiȣnea ĭntr'ȣnȣ пensionatȣ de fete; nȣmele eĭ era Efimiцa, къria, пrin пreskȣrtare, amiчele eĭ'i ziчea Miцa. Ea era amikъ intimъ кȣ Avestiцa, eroina Пърцiĭ I шi II din aчeastъ опeръ. Miцa a комȣnikat vъrȣlȣĭ sъȣ чelle че шtia desпre Avestiцa; шi verішorȣl eĭ mi le-a комȣnikat mie; restȣl l'am aflat din кiar gȣra lȣĭ Mistiчeskȣ.

Deчĭ, eatъ че ziчea Efimiцa desпre Avestiцa.

„Eram пeste 60 de fete ĭn пensionatȣl D-neĭ X . . . ; din aчestea, ȣnele кa dela 14 — 18 anĭ. Чelle maĭ mȣlte fete eraȣ trimise de пърinцiĭ lor ĭn aчellȣ пensionatȣ кa ĭntr'ȣnȣ esiliȣ; къчĭ пърinцiĭ lor nekonsekȣinцĭ voiaȣ, кȣ mijlokȣl aчesta, a skъпa de niшte Argȣs inkomozĭ, кȣ atъt maĭ пerikȣloшĭ, кȣ кът eraȣ maĭ nesпerimentaцĭ, шi коpiĭ aĭ lor. Treĭ пърцĭ din пatrȣ din fetele aчestȣĭ пensionatȣ eraȣ кȣ aпleкърĭ ȣrĭte, шi кȣ deпrinderĭ шi maĭ ȣrĭte, frȣкtȣ al ȣnȣĭ natȣrelȣ пerversȣ ш'allȣ ȣritelor esemпle пърinteшtĭ. Merele чelle bȣne se strikъ ĭn kontakt кȣ чelle пȣtrede. Mȣlte fete кȣ ȣn natȣrelȣ angelikȣ шi кȣ o пrimъ edȣкaцiȣne ĭngrijitъ, aȣ eшit vergine din aчellȣ пensionatȣ; nȣ ĭnsъ шi kaste; fiind къ, fъrъ voea lor, aȣ-

ziaŭ vorbe ші vedeaŭ lѹкрѹрĭ че нѹ trebѹe съ le vazъ ші съ le аѹzъ о fatъ пънъ нѹ se мърitъ.

„Fetele d'o etate della 14—18 anĭ eraŭ maĭ toate înamorate, kari дѹп'ѹнѹ eroŭ de romanцѹrĭ че чiteaŭ într'ascѹns, kari дѹпе vr'ѹнѹ frate saŭ verішорѹ allѹ vre ѹneĭ amiче intime din пensionatѹ; ачештĭ verішорĭ aveaŭ liberъ intrare în пensionatѹ, ші пѹteaŭ кoresпѹnde ші кonversa liber кѹ obieкtѹl adoraцiѹniĭ lor.

„Astfel Avestiцa se înamorъ de ѹнѹ vъr allѹ meŭ, anѹme Iorgѹ Чerbѹreanѹ, jѹne, frѹmosѹ, avѹtѹ, ші кare къllъtorisse în toatъ Eѹroпa; dar нerodѹ кa o gъinѹшъ, ші innorantѹ кa ѹнѹ melкѹ.

„Tatъl съѹ, ѹнѹ кomerчiant fallit, кeltѹisse millioane пentrѹ дъnsѹl, кѹ пrofessorĭ ші кѹ пedagogĭ, пe la Kollegiѹrĭ ші Ѹniversitъцĭ, кѹ bibliotiкa ші къllъtoriile lѹĭ; dar, în deшert. Съмънцa arѹнкatъ în nisin se ѹсѹкъ!

„Vъrѹl meŭ treчea de omѹ кѹ sпiritѹ ші пoetѹ în окiĭ Aveстiцeĭ, пe кънd eŭ штiam къ кreeriĭ лѹĭ de gъsкъ ші inima лѹĭ чea reче нѹ пot пrodѹче nimiкa. Кѹ toate aчestea, къташа e maĭ aпroпe de кът roкia. Înкisseiѹ окiĭ; ba înкъ deveniiѹ mijlochitorѹl amorѹлѹĭ lor. Amorѹ ші amiчiцia sѹnt fii Devotamentѹлѹĭ. Аша кredeam; dar m'am înшellat!

„Кѹ toatъ пrivigerea нeaddormitъ a direкtriцelor ш'a sѹпeriorіĭ, fetele d'o etate înaintatъ, ші înamorate дѹпe eroĭ din soчietate, aveaŭ sѹte de mijloaчe a кoresпѹnde ш'a se întъlni кѹ adoratoriĭ lor. Astfel, Aveстiцa кoresпѹndea кѹ Чerbѹreanѹ пrin mine ші пrintr'o bѹкъtъreasъ a пensionatѹлѹĭ, кare, în кalitatea aчasta, aвънd liberъ intrare ші еширe în tot minѹtѹl, пѹtea addѹче къte zeче billete пe zi dela amanцiĭ noştriĭ. Въgassem în кonfidenцa noastrъ ші пe ѹна din direкtriцele пensio-

natslsĭ, o germanъ romantikъ, kare isbia mĭ ea ks passisne pe snsl din profesorii noștriĭ, germanș ka dънsa. Aчeste konfidinцe, koresнondinцe, ши întълnirĭ kostaš foarte skвmпš pe adoratorsl Avestiцi, kare singsr ellš цinea toate keltselele.

„Se întъmpla adesea ka bskътъreasa sъ fie amalatъ, ka adoratoriĭ noștriĭ sъ ns poate veni la pensionat, în zioa kъnd porцile pensionatslsĭ eraš deskise pentrs пъrinцiĭ ши konsъngeniĭ fetelor; atsnчĭ Чerbsreans ши Mistiчeskв, la ora nonцiĭ kъnd ши gîrla addoarme în albia sa, ksm ziчe snš poetš romънš, veneaš ssb fereastra kamereĭ noastre de kslkatš, kare da spre stradъ, ши loviaš ɤшor în geamš ks o trestie lsngъ, kare zioa se skimba în bastonš; prin aчea trestie priimiam billetele-dslчĭ, la kare respsndeam îndatъ.

„Snoorĭ ne koboram noaptea în grъdina pensionatslsĭ, prin mijloчirea snor keĭ dela sшele kaseĭ de jos ши'alle grъdineĭ, pe kare kieĭ zioa le цineam asksnse în loksrĭ nopъtrsnse de чellš maĭ agerš Argss.

„Avestiцa, d'snš temperamentš foarte inflamabilš, kъzs ksrъnd în laцsrile Чerbsreanslsĭ; eš însъ, шtisiš a mъ apъra bine de ksrsele Mistiчeskslsĭ, kare, чe e drept, ns era depravatš ka vъrsl meš Чerbsreans; era snš jsne konшtiinцiosš, dar ks snš spiritš foarte intrigant ши diplomatikš, ksm veцĭ vedea.

„În fine, într'o zi Avestiцa simцi kъ e mamъ; ksnoskв atsnчĭ errorea sa, plъnse ks amar rъtъчirea sa, se înчerkъ a ssgrsma în germine frsktsl libertinš al amorslsĭ eĭ; toate în deшert! Atsnчĭ vrs sъ se sinsчigъ, ka sъ skape de desonnoare; eš îĭ redideiš ksragi sl, spre a pstea цine pentš Restristeĭ, ши deшteptaiš în inimъ'ĭ speranцa snsĭ viitorš ferichit. Ksm 'mĭ a respltъtit

aчeastъ amikъ, пentrȣ kare mъ devotassem atъta? Kȣ ingratitȣda!

„Avestiцa trebȣia dar sъ grъbeaskъ minȣtȣl însoцirii salle kȣ Чerbȣreanȣ; шi fiind kъ пъrinцiĭ eĭ se oппȣneaȣ la o însoцire nepotrivitъ, (eĭ fъчeaȣ пarte din fosta пrotipendadъ a цъrreĭ) Avestiцa otъrî sъ se mъrite fъrъ voea пъrinцilor.

„Într'o noaпte, fiind toate пregъtite de Mistiчeskȣ шi de Чerbȣreanȣ, ȣnȣ пreotȣ de la ȣnȣ satȣ, aпroaпe de Bȣkȣreшtĭ, kȣnȣnъ пe Avestiцa kȣ Чerbȣreanȣ; naшiĭ lor fȣrъm eȣ шi adoratorȣl meȣ; toцĭ în kostȣmȣ цъrъneskȣ. Пreotȣl krezȣ kъ kȣnȣnъ niшte Romъnĭ din Transilvania, karĭ serveaȣ, ka argaцĭ, la moшia ȣnȣĭ boerȣ mare.

„Adȣoazi dȣпe kȣnȣnie, Avestiцa skrisse mameseĭ ȣrmъtorȣl billetȣ:

„Mъikȣliцъ, amorȣl шi onoarea m'aȣ silit, kontra „voinцeĭ пъrinteшtĭ, a mъ kȣnȣna în noaпtea trekȣtъ, la „ȣnȣ satȣ aпroaпe de Bȣkȣreшtĭ. Krezȣ kъ amorȣl pa„ternȣ va învinge orĭ чe skrȣпȣlȣ în inima voastrъ. „Bine-voeшte a 'mĭ da benedikцiȣnea, ш'a erta o fiie a„tъt de nenoroчitъ! Doreskȣ a te întъlni de searъ la mъ„tȣшa mea N. . . . .„

AVESTIЦA.

Aчestȣ billetȣ era skrisȣ maĭ mȣlt kȣ lakrъmi de kît kȣ чernealъ.

„Mama Avestiцeĭ alergъ înfȣriatъ la пensionatȣl nostrȣ, чerъnd пe fiesa della sȣпeriora institȣtȣlȣĭ; aчeasta îi resпȣnse liniшtitъ, kъ Sъmbъtъ seara o trъsȣrъ venisse sъ o ia, ka dȣпe obiчeiȣ; пrin ȣrmare, orĭ чe aktȣ al feteĭ afarъ din пensionatȣ, пriveшte nȣmaĭ пe пъrinцiĭ feteĭ.

„Dȣne ȣnȣ anȣ, Avestiцa se împъkъ kȣ пъrinцiĭ eĭ; dar ea, d'a dȣoa zi dȣпъ kȣnȣnie, se desillȣsionasse de bъrbatȣl eĭ, allesȣ kiar de inima sa!„

D'o кam datъ terminъm aчi narraцiȣnea Efimiцeĭ.

Ne пermitem akȣm kъteva osservaцiȣnĭ asȣпra Пensionatelor шi kȣltȣreĭ femeilor.

„Satan singȣr, ziчe Balzac, 'шĭ a пȣtȣt înkiпȣi ȣnȣ пensionatȣ de fete în mijlokȣl ȣneĭ кaпitale ka Пarisȣl: o fatъ пoate eшi verginъ din asemenea institȣte; кastъ însъ, niчĭ odatъ! Maĭ bine dar sъ шezĭ п'ȣnȣ fȣrnikarȣ, de kъt sъ ieĭ de nevastъ o fatъ чe 'шĭ a fъкȣt edȣkaцiȣnea într'ȣnȣ пensionatȣ.“

Balzac ni se пare severȣ шi nedrent în kestiȣnea aчeasta.

Sȣntem kȣ Rousseau, Fénélon шi Aimé Martin пentrȣ edȣkaцiȣnea mamelor de famillie; la noĭ însъ, ȣnde mamele nȣ пot înkъ împlini sakra missiȣne rekomandatъ de aчeĭ marĭ bъrbaцĭ reformatorĭ, ȣrmeazъ ka o generaцiȣne de fete, saȣ dȣoъ, чel пȣцin, sъ пriimeaskъ învъцъtȣra lor neчessariъ în пensionate; чerem însъ ka aчeste institȣte se fie aшezate afarъ din кaпitalъ, daкa se пoate, пentrȣ mȣlte kȣvinte kari se 'nцellegȣ; чerem înkъ ka sъ fie dirigeate de femeĭ rekȣnoskȣte пentrȣ moralitatea lor; шi institȣtriчele шi gȣvernantele sъ fie asemenea onorabile; niчorȣ de bъrbatȣ, ka пrofessorȣ шi servitorȣ, sъ nȣ кalчe în sallele aчelor institȣte. Etatea fetelor sъ nȣ fie maĭ mikъ de шaпte, niчĭ maĭ mare de 13 anĭ: în шase anĭ o fatъ are destȣl timпȣ a învъцa tot чe пoate folosi п'o femee, ka fatъ, ka soaцъ, ka menagerъ, ka mamъ, ka чetъцeanъ. În fine, nȣmaĭ пъrinцiĭ fetelor, saȣ konsъngeniĭ kȣnoskȣцĭ пentrȣ moralitatea lor, шi kȣ aȣtorisarea înskris a пъrin-

ņilor, se поатъ vedea пе fete, шi a le lsa a касъ, la o lsпъ odatъ, spre a se distra o zi în sъпsl familliei; dar în ziоа aчееа, шi în timпsl vakanņiilor d'o lsпъ, петrекst la ņarrъ, mama sъ пs пеаrzъ sпŏ minstŏ din okî пе fata eî. În fine, fetele кs o kondsitъ ekivoкъ sъ fie deпъrtate îndatъ din пensionatŏ.

Кs aчeste kondiņisnî, sine qua non, пriimeskŏ esistinņa пensionatelor de fete, пentrs кътeva generaņisnî, пъпъ se vor forma шi la noî mame de famillie în spiritsl reformatorilor чitaņî maî sss. Кs modsl aчesta, пensionatele devinŏ пiшte пeпeпiere de edsкaņisпе, spde se vor пrепara soaņele шi mamele. Astfel se пot oare кsm reforma moravsrile; шi пrin aчestea, întreagъ soчietatea.

O repet însъ, fъrъ esemпlele frsmoase alle пъrinņilor, kari konstitse пrima ш'adevъratъ edsкaņisпе a koпillslsî, шi кare este пentrs omŏ чeea чe este пentrs arbsre sпrijinsl чe'i 'lŏ psпе grъdinarsl spre a kreшte drепt, fъrъ esemпle de virtste, toate ssпt îndeшert. Morala înaintea totslsî. Ъntъiŏ mama, apoî professorsl; întъiŏ famillia, apoî пensionalsl; întъiŏ morala, apoî шtiinņa; întъiŏ inima, apoî каpsl. Femeea prin famillie e кemaтъ a reforma шi soчietatea.

Кsпоskŏ кs toate aчestea fete чe 'шî aŏ fъкst edsкaņisпеа кiar în пensionatsl în кare a fost шi Aчestiņa, шi aŏ eшit шi каste шi vergine; шi aŏ fost konsolarea шi bsкsria пъrinņilor, feriчirea bъrbatslsî ш'a копiilor. Кassa a fost пatsrellsl feteî шi frsmoasele esemпle пъrinteшtî. Dar aчestea ssпt esчепņiзпеа; шi vorba e de generalitate. Noî kombatem aчi viņiositatea' aчelor stabilimente кemate a fi пeпeпeria temeilor чe aŏ a reforma famillia шi soчietatea.

Sъ venim aкȣm la кestiȣnea allegeriĭ bърbatȣlȣĭ. Aimé Martin ziчe, кȣ drent кȣvъntȣ:

„Dȣпe кȣm staȣ azĭ lȣкrȣrile în Franцa, fetele nȣ vor пȣtea faчe o bȣnъ allegere de bърbaцĭ, fiind linsite de sпeriinцa чerȣtъ în aчeasta, ши de kare se bȣкȣrъ fetele în Anglia.

„Allegerea пъrinцilor e maĭ tot d'a кȣa greшitъ, fiind basatъ maĭ mȣlt пe кonsideraцiȣnĭ de famillie, de interese, ш.ч.l, кari nȣ кonstitȣe adevъrata feriчire кonjȣgalъ; basa armonieĭ кonjȣgale este кonformitatea de кaraktere, de edȣкaцiȣne, de kȣltȣrъ, de пrinчiпe; averea, пosiцia, frȣmȣseцea, sȣnt efemere. Sпre a eшi dar din aчeastъ stare tristъ ши deпlorabilъ, чe înflȣinцeazъ d'a drentȣl asȣпra soчietъцiĭ, nȣ кȣnoskȣ deкъt ȣnȣ mijloкȣ efiкaчe: a da libertate fetelor, dȣпe кȣm se ȣrmeazъ în Anglia, în Elveцia, în Germania, în Statȣrile-Ȣnite.“

„Obiчeiȣrile Germanieĭ, ziчe Balzac, daȣ fetelor niшte drenturĭ кari în Franцa s'ar пъrea restȣrnarea din temelie a moraleĭ пȣbliчe. Aкolo fetele îшĭ allegȣ singȣre пe bърbaцiĭ lor, кari aȣ a îmпъrtъши кȣ soцiile lor bȣnȣl ши amarȣl vieцeĭ. De aчeea în Germania къsъtoriile în genere sȣnt feriчite.“

Пȣtem aпliкa la noĭ astъzĭ aчeste teoriĭ? Din neferiчire, nȣ! Într'o naцiȣne fъrъ moravȣrĭ (ïar moravȣrile sȣnt virtȣtea пȣsъ în пraktiкъ, ziчe ȣnȣ filosofȣ germanȣ) o asemenea doktrinъ ar avea triste resȣltate: la noĭ, sпre esemпlȣ, ȣnde коrrȣпцiȣnea e înfiltratъ în sȣnge de dȣoĭ seкȣlĭ de o gȣvernare fanariotiкъ ши mosкovitъ, jȣniĭ nȣ freкanteazъ кasele ȣnde sȣnt fete marĭ кȣ skoпȣl nobilȣ d'a stȣdia inima viitorelor lor кonsoarte; чi maĭ mȣlt кa sъ кorȣпъ o inimъ кastъ, abȣsȣnd de nesпerienцa Vestalelor.

Ȣrmeazъ dar кa fetele sъ se lase пe deчisiȣnea пъrinцilor; iar пъrinцiĭ sъ bazeze însoцirea кoniilor lor пe кonformitatea de кaraktere, de edȣкaцiȣne, de пrinчiпe шчl.

Aкȣm vine întrebarea:

Bine este кa o femee sъ шtie кarte?

Dȣoъ пъrerĭ sȣnt în lȣптъ în кestiȣnea aчeasta.

Ȣniĭ пretind кa femeea sъ шtie пȣmaĭ a чiti шi a sкrie limba maternъ. Alцiĭ sȣsцinȣ кa femeea sъ înveцe tot чe'înoate folosi кa soaцъ, кa mamъ, кa чetъцeanъ.

Чeĭ d'ъntîiȣ bazeazъ пъrerea lor пe ȣrmъtoarele кȣvinte шi esemпle, trase din sпeriinцъ, din istorie шi din differiцĭ aȣtorĭ.

„Шtiinцa пentrȣ femee este ȣnȣ lȣкsȣ, allȣ къria effeкt în genere este slъbirea шi rȣina moravȣrilor.

„Virtȣtea пreцȣeшte maĭ mȣlt deкъt шtiinцa; пrin ȣrmare, o femee sъ fie maĭ bine bȣnъ deкъt învъцatъ.

„Цinta Natȣreĭ, în пrivinцa femeilor, a fost кa elle sъ fie oккȣпate пȣmaĭ кȣ grijile кasniчe; шi sъ fie o onnoare пentrȣ elle a цine maĭ bine fȣrкa шi fȣsȣl, de къt kartea шi кondeiȣl.

„Sпiritȣl femeiĭ fiind inflamabilȣ, seamъnъ кȣ пraфȣl de пȣшкъ; deчĭ, învъцъtȣra este foкȣl кare inflaккъrъ silitra.

„Fie кare seкsȣ are rolȣl sъȣ, кonform organisъriĭ кorпorale, faкȣltъцilor mintale, missiȣniĭ salle resпeкtive; bъrbatȣl e destinat a instrȣi ш'a пrotege; femeea, a fi blъndъ шi simцibilъ.

„Ferichirea genȣlȣĭ ȣmanȣ reпaȣsъ пe simпlitatea moravȣrilor domestiчe; femeea e reginъ de drept în interiorȣl familliei; ȣnȣ menagiȣ nȣ se пoate кondȣчe

кв спiritвl лвї Talleyrand шi кв прiнчiпiile лвї Макiavel; чi кв blъndeцa bърbatвlвї шi amorвl femeiї.

„Omagele че bърbaцiї аŭ depвs în тоцї timпiї la пiчoarele seксвlвї frвmos, s'аŭ adressat la graцiile шi virtвцile лвї, шi пiчї декъm la шtiinцa лвї.

„Napoleon I a respвns D-eї de Stael, автоrе a мвлtor опере însemnate:

„Maї мвlt stimezŭ п'о femee kare фаче копiї, de „kът пе челле че fак кърцї.“

„O femee перde graцiile шi moravвrile salle, кв кът къшtigъ în шtiinцe шi talente.

„Локвl femeiї пв este пе bъпчеле skoalelor, двпе квm s'аŭ възвt adesea asemenea esemплe în Bolonia шi în Italia; чi la квхпiе шi лъngъ leagъпвl копiллвлвї съŭ.

„Natвra a indemnisat пе femee, пентrв geniвl че a akkordat bърbatвlвї, кв graцiile шi кв fineцea; пiчї o femee, orї кът de прокопsitъ, n'a inventat nimiк. Niчї кiar invenцiвпеа gazвlвї пв о свпtem datorї femeilor.

„Femeea are destвle окквпацiвпї în menagiвl eї, ка съ'ї maї ръmъie timпŭ пентrв skrisŭ шi лектвръ.

„O femee че цiпе папа în мъпъ este tot аша de ridiквлъ ка впŭ soldatŭ че фаче чорапї.

„Прima edвkaцiвпе a копiллвлвї, înkredinцatъ mameї maї кв seamъ, este кв totвl paralisatъ кънd mama este atakatъ de boala автоrliквлвї. Оъle ръмъпŭ пекlочite, кънd gъiна vrea съ кънte mereŭ шi tare ка кокошвl, ziче проverbвl.

„Пermitŭ вnei femeї съ skre пентrв пвbliкŭ, ziче Lemontey, свb treї копdiцiвпї:

1º A avea tot de-ȣna dinцiĭ albĭ, mъinele кȣrate шi rȣfele toate albe ка zъпada.

2º A se оккȣпа de казъ шi de копiĭ, mъкar па-trȣ ore пe zi.

3º A пȣ lȣa în risȣ niчĭ odatъ пe bъrbatȣl eĭ.

La aчestea maĭ adъogъm, din partene, o a патra кondiцiȣne, sine qua non:

4º Ка femeea litteratъ sъ пȣbliчe опerile salle a-nonim.

„Поate fi чeva maĭ ridiкȣlȣ de къt a intra într'o казъ ȣnde domneшte desordinea шi пeкȣrъцia, шi a ve-dea п'o fatъ, п'o soaцъ saȣ п'o mamъ кȣ пaпa într'o mъпъ шi кȣ kartea într'alta?

„Femeile-aȣtore sȣnt maĭ пȣцin feкȣnde de къt чelle lalte, шi faчerile lor кȣ mȣlt maĭ grelle, шi sъ-пъtatea lor кȣ mȣlt maĭ debilъ, шi копȣstaцiȣnea lor кȣ mȣlt maĭ ekivoкъ.

„Voltaire ziчe: „din minȣtȣl къnd seksȣl, пъскȣt „sпre a пlaчe прin graцiile шi virtȣtea sa, avȣ ridi-„кȣla пretenцiȣne a jȣка rolȣl de învъцaцĭ, morala шi „litteratȣra merserъ deskresкъnd.“

„Пroverbȣl franцesȣ ziчe:

Femme sage
Reste à son ménage.

„Aristotelȣ, Esxil, Malebranche, Montaigne, Moli-ère, Rousseau, Boileau, Fenélon, Juvénal, toцĭ geniĭ reformatorĭ s'aȣ пronȣnцat gategorik кontra femeilor пroкonsite.

Rousseau ziчe:

„Ȣпȣ omȣ кȣ edȣкaцiȣne пȣ se кade sъ ia de so-цie o femee fъrъ edȣkaцiȣne; пreferȣ însъ d'o mie de orĭ maĭ bine o femee simпlъ шi кresкȣtъ la цarrъ, de

кът o femee saпientъ (пrокопsitъ) шi кs пretenцisne de astorš (bel-esprit), каre se ашeze în каsa bъrbatslsĭ sпš tribsпalš de literatsrъ, пresidat de dъnsa. O asemenea femee e flagellsl bъrbatslsĭ, al копiilor, al amiчilor, al valeцilor, al tstsror. Din înъlцimea geniвlsi sъš, ea desdemnъ toate datoriile de femee, шi devine bъrbatš dsпe esemплsl damiчellei de Lenclos. . . . Toate aчeste femeĭ, кs пretinse talente marĭ, пs imпsпš dекъt nerozilor. Maĭ toate operile lor sкnt în mare пarte sкrise saš korектate de adoratoriĭ saš amiчiĭ lor intimĭ. O asemenea шarlatanie e nedemnъ d'o femee onestъ, кiar avъnd femeea talente adevъrate; пretenцisnea sa de astorš o înjoseшtъ. Demnitatea eĭ este a fi neкsпosкstъ (ignorée); gloria eĭ stъ în stima bъrbatslsĭ; шi плъчerile salle, în feriчirea familliei."

„În fiine, Molière ziчe:

Je consens qu'une femme ait des clantés de tout,
Mais je ne lui venx point la passion choquante
De se rendre savante afin d'être savante.

. . . .

Il n'ost pas bien honnête, et pour beaucoup de causes,
Qu'une femme étudie et sache tant de choses.
Former aux bonnes moeurs l'esprit de ses enfants,
Faire aller son ménage, avoir l'oeil sur ses gens,
Et régler sa dépense avec économie,
Doit être son etude et sa philosophie.
Nos pères sur ce point étaient gens bien sensés,
Qui disaient qu'une femme en sait toujours assez
Quand la capacité de son esprit se hausse
A connaître un pourpoint d'avec un haut-de-chausse.
Les leurs ne lisaient point, mais elles vivaient bien;

Leurs ménages étaient tout leur docte entretien;
Et leurs livres, un dé, du fil et des aiguilles,
Dont elles travaillaient an trousseau de leurs filles;
Les femmes d'aprésent sont bien loin de ces moeurs!
Elles veulent écrire et devenir auteurs. . . . . [1])

Eatъ шi kъte va esemпle trase din istoria ȣni-versalъ, sпre sȣsцinerea чellor zise.

„Daка Перiкles n'ar fi fost dominat de frȣmoasa Asпasie, чe era maĭ tot aшa de învъцatъ ка шi dъnsȣl, Atena n'ar fi пerdȣt aшa кȣrъnd moravȣrile, шi пrin ȣrmare, libertatea, sȣb gȣvernȣl aчesteĭ kȣrtisane пrокопsitъ.

„Margerita de Navarra, пrima femee a lȣĭ Enriк IV, ar fi fostъ maĭ пȣцin galantъ daka шtia maĭ пȣцinъ karte.

„Daка Katerina de Mediчis n'ar fi шtiȣt karte, nȣ s'ar fi întъmпlat пoate mъчellъria kȣnosкȣtъ sȣb nȣmele la Sainte-Barthélemi.

„Daка dȣчessa de Longueville ar fi fost o sim-

---

[1]) Eată traducerea acestor versuri sublime.

„Consimţŭ ca o femee să aibă idee despre tot ce o poate interesa ca soţie şi ca mamă; nu pot sufferi însă s'o vădŭ stăpânită d'astă patimă ridiculă d'a voi să fie *procopsită* numaĭ ca să fie *procopsită*. . . .

„Nu e deloc frumos, pentru multe cuvinte ce se 'nţellegŭ, ca o femee să ştie căte ştie unŭ bărbatŭ. Singurul studiu, singura filosofie a femeiĭ cată să fie de a forma spiritul copiilor săĭ pentru bunele moravuri, a îngriji bine de toate alle caseĭ, a fi cu privegere asupra purtăriĭ servitorilor, şi a fi econoamă, cheltuind maĭ puţin de căt venitul.

„Părinţiĭ noştriĭ (Francesiĭ), oamenĭ cu minte, aveaŭ dreptate când ziceaŭ că o femee e destul de învĕţată când ştie să deosibească minteanul de mantaoa bărbatuluĭ. Femeile lor nu citeaŭ cărţi; trăiaŭ însă bine cu bărbaţiĭ lor; toată conversaţia femeilor p'atuncĭ privia la căsnicia lor; în loc de cărţĭ, aveaŭ acul, aţa şi degetarul; lucraŭ mereŭ la rufele de zestre alle fetelor. Femeile d'azĭ, căt nu seamănă elle cu acellea! Tuturor femeilor azĭ le aŭ intrat în capŭ să se facă autorĭ; şi toată zioa le vezĭ cu cartea în mână. . .

nlъ femee kasnikъ, fъrъ atъta kъltъrъ, n'ar fi abъsat de inflъinцa sa moralъ asъnra Marelъi Tъren, în kъt sъ'l fakъ a întoarче armele kontra natrieĭ salle.

„Daka doamna Guyon s'ar fi mъlцъmit nъmaĭ kъ frъmъseцea eĭ, fъrъ a maĭ învъцa karte mъltъ, n'ar fi rъtъчit frъmosъl geniъ al lъĭ Fenelon.

„Antigona, fata lъĭ Edinъ, n'avъ nevoe de învъцъtъrъ, ka sъ devie modelъl nietъцiĭ filiale; asemenea шi Rъta, fata înцelenteĭ Noemi, чe nъ шtia niчĭ mъkar a чiti шi a skrie. . . . .

. . . .

„Din kontra, Safo 'шĭ ar fi konservat renъtaцiъnea daka nъ шtia sъ skrie; шi n'ar fi dat seksъlъĭ eĭ esemnle de skandalъ.

„Пe цъrmъrile Nilъlъĭ, înцelentele egintene nъ înkredinцaъ koniĭ lor la doiчĭ de цarъ; niчĭ nъ nъnъstiaъ leagъnъl konillъlъĭ, ka sъ meargъ sъ askъlte în nъblikъ ne kъtare шarlatanъ, kъm fakъ azĭ, în sekъlъl XIX, femeile dъne malъl Seneĭ, aĭ kъror bъrbaцĭ чiviliseazъ lъmea.

„Verginele laчedemonene, kari înflъkъraъ în lokъrile nъbliчe kъragiъl шi natriotismъl jъnilor snartanĭ, nъ шtiaъ karte.

„Teokrist, ka sъ ne dea o idee de frъmoasa Elena, ziчe kъ torчea mai bine de kъt toate femeile salle.

„În Omer aflъm ne Пenelona, atъt de fidelъ soцъlъĭ eĭ kъllъtorъ, torkъnd zi шi noante în mijlokъl servelor, шi resningъnd roiъl de adoratorĭ чe o assaltaъ; Пenelona nъ шtia niчĭ шъkar sъ чiteaskъ.

„Asemenea шi Andromaka, soцia lъĭ Xektor, шi Nasika, fata regelъĭ Alчinoъs, kare snъla singъrъ vest-

mintele tatълвї eї; Lвкreцia romanъ кare se sinвчide, nemaї пвtъnd vieцвi dвпъ desonoarea патвлвї konjвgalв; kвm шi aчea femee din поповлвi romanв, чe пвtria кв lantele eї пe mamъ sa, кondamnatъ a mвri de foame în înkisoare, toate aчestea пв шtiaв кarte.

„Din кontra, regina Zenobia, de ar fi fost maї пвцin învъцatъ, ar fi fost maї пвцin ambiцioasъ; шi niчї odatъ n'ar fi konsimцit la assassinatвl bъrbatвlвї eї.

„Doamna de Maintenon, чe avea пretenцiвnї пentrв шtiinцe шi пolitikъ, kompromisse Franцa шi deskonsiderъ пe Lвdoviк XIV în окiї istorieї.

„Kristina, regina Sveцieї, пвsse d'assassinnъ пe amantвl eї sвbt окiї sъї, în galeria dela Fontenebloo.

„Margerita Sarrокia, damъ mare din Nапоle, ar fi пвtвt trъi шi mвri stimatъ de toцї; dar niшte slabe talente în litteratвrъ îї insпirъ atъta vanitate, în кът mвri în floarea vieцeї, disпreцвitъ de toatъ lвmea.

„În fine, Genevieva, кare a salvat Пarisвl de fвria lвї Atilla, шi Ioana d'Arк, кare a salvat Franцa de Englezї, eraв niшte simпle пъstoriцe kari пв шtiaв кarte.

„Asemenea шi Lавra чea frвmoasъ, кare a insпirat пe Пetrarкa, шi kъria sвntem datorї чolle maї frвmoase versвrї alle aчestвї пoetв simцibilв, Lавra пв шtia кarte. „Era, ziк кroniкariї timпвlвї, o пъstoriцъ naivъ, кare шtia пвmaї sъ пъzeaskъ oile.“ [1])

etc etc

Чerem ertare lektorвtвї daka l'am obbosit кв atъtea чitaцiвnї, kari aв шi elle interesвl lor.

Eї bine! кв toate aчeste argвmente шi esemпle,

[1]) Vezї opera: Il ne faut pas que les femmes sachent lire, de Sylvain Maréchal.

noĭ sȣntem de пъrerea чellor чe sȣsцinȣ къ femeea trebȣe sъ înveцe tot чe 'ĭ пoate folosi ка fатъ, ка soцie, ка mamъ, ка каsniкъ, ка четъцеanъ; adiкъ, ка fатъ sъ înveцe morala în кondȣita пъrinцilor шi în кърцĭ morale; mama eĭ sъ stea în tot minȣtȣl în окiĭ feteĭ oglindъ viъ de bȣne пȣrtъrĭ; fata sъ înveцe limba maternъ шi o limbъ streinъ, кȣ grъmatека lor; sъ înveцe bine geografia шi istoria пatrieĭ salle, шi sъ aibъ idee lъmȣritъ de geografia шi istoria ȣniversalъ, esпliкъndȣise filosofia istorieĭ din пȣntȣl de vedere al чivilisaцiȣneĭ. Sъ înveцe ȣnȣ instrȣmentȣ шi пiкtȣra, ка sъ 'шĭ eserseze voчea шi talentȣl, daка are talent шi'ȣnȣ organȣ bȣnȣ; шi aчeasta, пentrȣ distrakцiȣnea eĭ, în orele salle de reпaosȣ, шi пentrȣ mȣlцȣmirea bъrbatȣlȣĭ eĭ, каre are nevoe a ȣita ȣn minȣt lȣntele пolitiчe, шi grijile familliеĭ, lъngъ sъnȣl каldȣ al кonsoarteĭ salle, al mameĭ копiilor sъĭ. Sъ înveцe aritmetiка шi eкonomia каsniкъ, каre este чel maĭ frȣmosȣ ornament пentrȣ o femee; adiкъ, sъ шtie кroi шi коase toate vestmintele tȣtȣror membrilor familliеĭ; sъ шtie a faчe mȣlt din пȣцin, шi a avea tot d'aȣna o reservъ de banĭ albĭ пentrȣ zille negre. Sъ aibъ în fine oare каre ideĭ desпre пolitiкъ, fisiкъ, istorie natȣralъ; dar aчeste ideĭ sъ le капete della bъrbatȣl eĭ, în dȣlчele lor кonvorbirĭ de earna, înaintea foкȣlȣĭ. Sъ înveцe maĭ кȣ seamъ a'шĭ iȣbi шi a'шĭ resпeкta bъrbatȣl, deпrinzъnd'o пъrinцiĭ de miкъ a пrivi пe bъrbatȣ ка пe пъrintele eĭ, ка пe mentorȣl eĭ, ка пe Dȣmnezeȣlȣ familliеĭ; iar nȣ ка пe desпotȣl femeiĭ, niчĭ ка п'o jȣкъrie în mъna ȣnȣĭ копillȣ resfъцatȣ.

În fine, къnd o femee va avea talente eminente, ка Georges Sand, ка D-na de Stael, ка D-na Dora d'Is-

tria, (пъскѕtъ Gika), че a illѕstrat Romъnia nrin enere demne de admiraцiѕnea шi stima lѕmiї чivilisate; saѕ чel nѕцin ѕn talentѕ ka D-na Sofia Xrisoskoleo, (пъсkѕtь Koче) a kъгia nerdere este tare simцitъ, atѕnчї aчea femee sъ'шї kѕltive talentele kѕ kare a dotato Natѕra; rekomandъm însъ aчestor genii feminini:

1° Daka sѕnt mъritate шi aѕ konii, sъ nѕ ne îngri.easkъ sakra lor datorie de mamъ, de soaцъ, de kasnikъ; чi sъ konsakre stѕdiѕlѕї nѕmaї din orele de rekreaцie шi de renaѕsѕ.

2° Пънъ a nѕ se arъta în nѕblikѕ, sъ fakъ stѕdiї serioase în arta че a îmbrъцiшat.

3° În fine, daka se noate, în interesѕl aчellor aѕtorї femininї ш'al seksѕlѕї lor, mъkar nrimele onere kѕ kare debѕtъ, sъ fie anonime.

Sekѕlѕl în kare trъim reklamъ neanъrat lѕminarea sniritѕlѕї femeiї, snre a nѕtea femeea fi demnъ de bъrbatѕl eї lѕminatѕ, шi de soчietatea în kare trъeшte; reklamъ maї kѕ seamъ kѕltivarea inimeї femeiї, ѕnde residъ fokѕl sakrѕ kare faчe din femee o Laѕrъ, o Kornelie, o Lѕkreцie, o Ioana d'Ark, o Dorъ d'Istria.

CAPITOLU IV

A duoa ḑi dupĕ cununie.

Avestiцa era o fatъ de 18 anĭ, кȣ ȣnȣ temпera-mentȣ sъngerosȣ, кȣ o imaginaцiȣne inflamabilъ, кȣ o konstitȣцiȣne nervoasъ, кȣ ȣnȣ karakterȣ indolentȣ, шi кȣ o faцъ d'ȣnȣ brȣnȣ пallidȣ: toate aчestea, simtome relle într'o къsniчie, kъчĭ aratъ o femee vikleanъ шi пekonsekȣentъ.

Era шase ore din zi. Avestiцa se deштentъ într'-ȣnȣ sgomotȣ neobiчnȣitȣ: bъrbatȣl eĭ sforroia lъngъ dъnsa, tokmaĭ ka ȣnȣ armъsarȣ kъnd i esse lȣпȣl înainte.

Femeile nervoase sȣnt foarte imпressionabile. A-vestiцa, fъrъ voea eĭ, înчepȣ sъ rîzъ kȣ xoxot, ȣnȣ rîsȣ omerikȣ, kare ar fi deштentat morцiĭ; bъrbatȣl eĭ însъ kontinȣa sforroitȣra sa komikъ, vorbind în somnȣ шi dъnd din piчoare, ka ȣn kallȣ кȣ пъravȣ.

Ea îшĭ arȣnкъ okiĭ assȣпra bъrbatȣ sъȣ, шi'ĭ vъzȣ kaпȣl înfъшȣrat într'o batistъ vъrgatъ, кȣ dȣoъ fȣnte d'assȣпra frȣnцiĭ; aчeasta'ĭ da aerȣl ȣnȣĭ taȣrȣ, saȣ al ȣnȣĭ пȣiȣ de чerbȣ; ea simцi înкъ o odoare nessȣfferitъ чe esala korпȣl bъrbatȣlȣĭ; atȣnчĭ skoate ȣnȣ цiпъtȣ, sare din пatȣ, ka la vederea ȣnȣĭ шarпe înkolъчitȣ lъngъ dъnsa, шi aleargъ drept la fereastrъ.

Deskisse fereastra чe da sпre o grъdinъ, пlinъ кȣ

florĭ шi kȣ arbȣrĭ frȣktiferĭ; aerȣl кȣrat al dimineцeĭ mirosȣl bъlsъmitorȣ̆ al florilor, liniшtirъ пȣцin sъngele eĭ. Koborî iȣte în grъdinъ, шi fъкȣ okollȣl eĭ; aпoĭ intrъ maкinalmente într'ȣn пavillonȣ̆ aшezat în чentrȣl grъdineĭ; aчi era kamera de leкtȣrъ шi de пetreчere a Чerbȣroanȣlȣĭ; ȣnȣ̆ skritoriȣ̆ în mijloкȣl пavillonȣlȣĭ, o bibliotekъ împregiȣrȣ̆, o кanaпea шi шase sкaȣne de пaie: eatъ toatъ mobila aчestȣĭ kiosкiȣ̆, aĭ кърȣia пe-reцĭ eraȣ̆ de stiklъ koloratъ, шi ȣmbriцĭ de ederъ.

Ea se aшezъ пe ȣnȣ̆ sкaȣnȣ̆ lъngъ sкriitoriȣ̆; în-tr'o кȣtie d'alle skriitoriȣlȣĭ era o кeie; trasse кȣtia aчeea afarъ, шi vъzȣ maĭ mȣlte billete dȣlчĭ d'alle eĭ.... La aчeastъ vedere, lakrъmile î se пornirъ; a-чeste lakrime î ȣшȣrarъ inima, чe semъna кȣ natȣra înaintea ȣneĭ vijeliĭ. Ea dette пeste ȣrmъtorȣl billetȣ̆, kare o determinasse a'шĭ кълка datoria de Vestalъ, în-aintea timпȣlȣĭ пreskris de religie.

Чerbȣreanȣ кътre Avestiцa.

O orъ dȣпe miezȣl noпцiĭ.

„Lȣmina sȣfletȣlȣĭ meȣ̆!

„Singȣrȣ̆ în Ȣniversȣ̆ la aчeastъ orъ solemnelъ, e-misferȣl nostrȣ mi se пare o immensъ Neкroпolis, lȣ-minatъ de lamпa misterioasъ a noпцilor, кa o кandelъ d'asȣпra ȣnȣĭ mormъntȣ̆.

„Iar tȣ, bella mea, tȣ, angelȣl vieцeĭ melle, tȣ пarĭ o Madonъ пlȣtind în nȣorĭ de aȣrȣ̆ п'кnȣ̆ oчeanȣ̆ de azȣrȣ̆. Tȣ, în aчestȣ̆ minȣtȣ̆, insпirĭ пana mea; tȣ îmĭ diкtezĭ kȣvъntȣl sakrȣ te iȣbeskȣ̆!

„Eĭ bine, кrȣdo! пentrȣ a mia oarъ 'цĭ o reпet' te iȣbeskȣ̆! te iȣbeskȣ̆! te iȣbeskȣ̆! Къnd aĭ пȣ-tea tȣ чiti aкȣm în inima mea, m'aĭ iȣbi, m'aĭ iȣbi, fъrъ voea ta; te-aĭ lъsa кȣrsȣlȣĭ aчesteĭ пassiȣnĭ, fъrъ în-

protivire, fъrъ temere; kъчĭ, kum ziчe unŭ poetŭ romъnŭ:

„O! inima 'mĭ e templu; шi tu, o Zeitate,
„La kare eŭ ku lakrъmĭ mъ'nkinŭ шi zi шi noapte!

„Dar, nu! Tu nu mъ iubeшtĭ, fiind kъ nu aĭ înkredere în kuvintele mele! Amorul este orbŭ, Amorul e unŭ kopillŭ: nu vede, nu judekъ; ellŭ simte numaĭ ku inima; în inimъ este viaцa шi forцa luĭ. Tu nu krezĭ kъ aчeste kuvinte, skrise ku lakrъmĭ, sunt eшite din inima mea!

„Iubeшte-mъ, Aveстiцo; înkredete în mine, шi nu te veĭ kъi. Rosъ a Soчietъцiĭ, lasъ p'unŭ fluture setosŭ a kullege mierea dupe fruntea ta, plinъ de rooa innoчenцeĭ ш'a juneцeĭ. Viaцa e unŭ visŭ! Mъine poate krivъцul va smulge floarea din rъdъчinъ, шi o va arunka în vallea obskurъ saŭ în lakul veчinŭ! Mъine poate fluturul e prinsŭ d'unŭ kopillŭ, шi moare martirisatŭ, kiar lъngъ roza luĭ чea iubitъ!

„Lampъ a popцilor, tu, kare vezĭ lakrъmile melle; tu, în sъnul kъria înkredinцezŭ neinчetat suspinele inimeĭ melle; spune tu Laureĭ melle чeea чe simte pentru ea Petrarka al eĭ! Poate tu veĭ fi krezutъ!

„Dar чe vъzŭ?!! Aveстiцa kontъmplъ în aчestŭ minut Luna, ka шi mine: pe doъ raze alle Luneĭ, чe formeazъ un triungiŭ, alle kъruia ungiurĭ de la bazъ sunt inimele noastre, okiĭ noштiĭ se întъlneskŭ în sъnul Luneĭ, în al treilea ungiŭ al misteriosuluĭ triungiŭ.

„Aшa! Ea mъ vede! Ea чiteшte în inima mea! Ea mъ iubeшte! Ea va rekori sufletul meŭ! . . . . .

"Alergŭ, soseskŭ, sunt ferichit!"

—

„O! ama! esklamъ Avestiцa nlъngъnd. În noantea aчeea, o noante de toamnъ, melankolikъ ka inima mea, în noantea aчeea, în grъdina nensionatslsĭ, am devenit kriminalъ în okiĭ konstiinцeĭ melle! Чel nsцin, daka dъnssl nn m'ar fi fъkst sъ nerzŏ illsзisnele....

„Dar чe vъzŏ?!! Eatъ konчentsl aчestsĭ billetŏ fatalŏ... A ksĭ e skrintsra aчeasta? Skrintsra Mistiчeskslsĭ! Ksm? Billetsl aчesta ns e komnssŏ de Чerbsreans? Аша dar ellŏ m'a înшellat? Аша dar ellŏ ns este чeea чe am krezst kъ este? Psyché a fost аша de ferichitъ kъnd a deskonerit snŏ Amorŏ ssblimŏ în loksl snsĭ Dragonŏ fatalŏ; dar eŏ!......"

Avestiцa înkisse sшa navillonslsĭ ne din întrs; trasse kortinele, шi se nssse a kъsta toate xъrtiile, ks ardoarea ks kare avarsl kastъ tesasrsl nerdstŏ.

„A! Eaka konчentele billetelor dslчĭ, toate ks adrossa mea, toate de mъna Mistiчeskslsĭ!!!

„Frsmos! Va sъ zikъ D. Чerbsreans este snŏ innorantŏ! Ellŏ seamъnъ ks sniĭ din ministriĭ regslamentarĭ, karĭ iskъleaŏ (mъnjiaŏ) xirtiile formale, fъrъ a le maĭ чitĭ.... Niчĭ ortografie! Niчĭ ideĭ! Niчĭ stilŏ!

„Dar billetsl aчesta?! Infamsl! Ellŏ a avst o femee, ks kare are dsoĭ koniĭ! Ea îĭ skrie, ks data de erĭ, sъ ns abandone konillaшiĭ шi ne mama lor orfanъ, a kъria innoчenцъ a sччiso ellŏ... Чe monstrsositate! Miserabilsl aчesta ns meritъ niчĭ kiar disnreцsl meŏ...

„Dar billetele aчestea?! Ssnt della kreditoriĭ lsĭ, karĭ 'lŏ ameninцъ a'ĭ vinde toatъ averea sekssestratъ, daka ns'ĭ vor refsi îndatъ.

„Dar aчesta? Della snŏ jskъtorŏ de kъrцĭ, чe'l amenninцъ ks nistolsl, daka ns'ĭ va nlъti 200 lire чe'ĭ a lsat în jokŏ, ssnt kъteva zille.